

TASEKIRJA 2019
Toimintakertomus ja tilinpäätös

SISÄLLYS

I	TOIMINTAKERTOMUS	2
1.	Yleiskatsaus	2
1.1	Kirkkoherran tervehdys - Hyvä puhe on siunaus!	2
1.2	Talouden yleisnäkömä	3
1.2.1.	Valtionrahoitus ja verotulot	3
1.2.2.	Maksut kirkon keskushallinnolle ja verotuskustannukset	4
1.2.3.	Palkkakulut ja henkilösivukulut	4
2.	Hallinto	4
3.	Henkilöstö	6
4.	Seurakunnan väkiluku	10
5.	Talousarvion toteutuminen	11
5.1	Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi ja käyttötalousosan toteutuminen	11
5.1.1.	Hallinto	11
5.1.2.	Seurakunnallinen toiminta	17
5.1.3.	Hautatoimi	40
5.1.4.	Kiinteistötoimi	41
5.2	Verotulojen erittely	46
5.3	Investointiosan toteutuminen	46
5.4	Rahoitusosan toteutuminen	46
II	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	48
1.	Tuloslaskelma	48
2.	Rahoituslaskelma	48
3.	Tase	49
4.	Olellaiset tapahtumat tilinpäätöksen laatimisen jälkeen	50
5.	Kirkkoneuvoston esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	50
III	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	51
1.	Tilinpäätöksen laatimista koskevat lisätiedot	51
2.	Tuloslaskelman liitetiedot	51
2.1	Tilikauden palkat, palkkiot	51
2.2	Vakuutukset	51
3.	Taseen liitetiedot	51
4.	Vakuutuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot (vastuut ja vakuudet)	52
IV	TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	53
V	LUETTELOT JA SELVITYKSET	55
1.	Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista	55
2.	Selvitys kirjanpitokirjojen ja tositteiden säilytystavoista	56

I TOIMINTAKERTOMUS

1. Yleiskatsaus

1.1 Kirkkoherran tervehdys - Hyvä puhe on siunaus!

Paljon puheen aikana on hyvä muistuttaa itselleen otsikon sanoja: Hyvä puhe on siunaus. Se voimaannuttaa, auttaa avaamaan uusia näköaloja ja laittamaan osaamisensa käyttöön. Tätä kannustusta kaikki tarvitsemme seurakunnan vastuunkantajina, olimmepa työntekijöitä tai luottamushenkilöitä. Puheen lisäksi seurakunnassa on tärkeää myös kuulla. Seurakunnan jäsenten odotukset ovat moninaiset ja vaihtelevat. Näiden odotusten kuulemiseen kuluneen vuoden aikana on toiminnassa tahdottu vastata.

Vuoden 2019 seurakunnan toimintaa ovat luotsanneet uudet luottamushenkilöt. He pääsivät heti vuoden alussa jatkamaan edellisen kirkkovaltuuston viimeisessä kokouksessaan tekemän uuden seurakuntatalon rakentamispäätöksen eteenpäin viemistä. Hanke pääsi toteutusvaiheeseen marraskuussa ja on edennyt aikataulussa.

Vuoden kulkuun ovat kuuluneet myös muutokset työyhteisössä neljän pitkäaikaisen työntekijän siirryttyä eläkkeelle ja kahden vakituisen työntekijän vaihdettua toiseen työpaikkaan. Kirkkoneuvosto on joutunut useaan kertaan miettimään henkilöresurssien määrää ja kohdentamista.

Työntekijöiden vaihtuminen ja tehtävien uudelleen järjesteleminen on tuonut haastetta sekä työn suunnitteluun, että toteutukseen. Vuoden alusta voimaan tullut suorituslisäjärjestelmä oli osaltaan kannustamassa työntekijöitä työn kehittämiseen. Käsillä oleva toimintakertomus antaa kuvaa siitä, miten tästä eri työaloilla on selvitty.

Vuoden 2019 aikana valmisteltiin seurakunnan kirkonkirjojen pidon siirtämistä Tampereen aluekeskusrekisteriin, joka toteutui vuoden 2020 alusta. Myös tällä päätöksellä oli vaikutusta henkilöstöön ja työtehtävien järjestelyihin. Toimistosihteerin työaika suunnattiin mm. tiedotuksen ja hautatoimen hoitamiseen.

Muutoksien keskellä työyhteisön hyvinvointiin on haluttu kiinnittää huomiota mm. järjestämällä Kevan toteuttama työhyvinvointikysely. Sen perusteella nousi esiin kehityskohteita, joiden työstämistä jatketaan koko työyhteisön voimin. Erityisesti esiin nousivat tiedonkulkua koskevat asiat ja arvostus toisen työtä kohtaan. Se että tehdään työtä yli työalarajojen, lisää avoimuutta, luottamusta, päällekkäisyyksien poistumista ja yhdessä oppimista. Toteutuessaan tämä säästää myös henkilöresursseja sekä lisää jaksamista ja hyvinvointia.

Motoksi merkitsimme:

Hyvä puhe on siunaus,
puhu ihmisistä hyvää!
Kiitos hyvästä työstä!

Jumalan siunausta kaikille työntekijöille, luottamushenkilöille ja toiminnassa erilaisia vastuita kantaneille seurakuntalaisille! Kiitos työpanoksestanne koko seurakunnan hyväksi!

Pappilanniemessä 18.3.2020

Virpi Järvinen
Kirkkoherra

1.2 Talouden yleisnäkymä

Vuosi 2019 lähti liikkeelle talouden näkökulmasta synkissä tunnelmissa. Poliittiset tekijät aiheuttivat epävarmuutta. Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppakiista kärjistyi uudestaan kesällä ja kauppasodan vaikutukset ovatkin näkyneet maailmantalouden ja -kaupan hidastumisena. Kiinan talouskehitystä ovat kauppasodan lisäksi varjostaneet sen sisäiset ongelmat. Euroalueella epävarmuutta on kasvattanut epäselvyys Ison-Britannian EU-erosta. Kauppakiistoihin ja brexitiin liittyvän epävarmuuden hälveneminen tukisi euroalueen ja maailmantalouden ennakoitua nopeampaa elpymistä. Suomen Pankin mukaan korkeasuhdanne on Suomessa ohi ja talouskasvu hidastuu tilapäisesti. Vaikka kasvu säilyi vuonna 2019 vielä hyvänä, merkit hidastumisesta ovat selvät.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan Suomessa oli joulukuun lopussa yhteensä 257 700 työtöntä työnhakijaa. Määrä on n. 0,5 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Pitkäaikaistyöttömien määrä oli kuitenkin laskenut yli 5,5 %. Hämeessä työttömien määrä oli niin ikään laskenut (-4 %) joskin työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on edelleen valtakunnallista tasoa korkeampi.

Evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului vuoden 2019 lopussa noin 3 792 000 henkilöä, mikä tarkoittaa 68,6 %:n (2018 69,7 %) osuutta Suomen väestöstä. Vaikka jäsenmäärä jatkaa laskuaan ennustetusti, kirkon rooli koetaan kuitenkin edelleen tärkeänä suomalaisessa yhteiskunnassa (Kirkon tutkimuskeskuksen 2019 teettämä kysely). Eniten jäseniä menettävät maaseudun seurakunnat. Maailman kaupungistuminen vähentää maaseudun asukaslukuja, joissa väestö on ikääntynyttä ja syntyvyys on laskussa.

Seurakuntien hoidossa on yli 8 000 rakennusta ja yhteenlasketut kiinteistömenot ovat vuosittain noin 25 % käyttötalousmenoista. Kiinteistöjen ylläpitokustannukset jatkavat nousuaan ja rakennusten ylläpito- ja lämmityskustannukset ovat merkittävä menoerä. Sähkön hinta kallistui merkittävästi vuonna 2019. Kirkon ilmastostrategian yhtenä suositukseksi onkin vähällä käytöllä olevista tiloista luopuminen ja tilojen yhteiskäytön lisääminen.

Hattulan seurakunnan vuodelle 2019 hyväksytty alkuperäinen talousarvio oli ylijäämäinen n. 255 t€. Talousarvio toteutui talousarviomuutostenkin jälkeen n. 485 t€ ylijäämäisenä. Erotus johtui monista yksittäisistä tekijöistä, isoin osa erotuksesta johtuu sijoitusten arvonmuutoksista.

1.2.1. Valtionrahoitus ja verotulot

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain evankelis-luterilaiselle kirkolle rahoitusta hautausmaahan, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviin laissa säädettyihin tehtäviin. Rahoitus maksetaan kirkon keskusrahastolle, joka jakaa rahat edelleen seurakunnille ja seurakuntayhtymille kunnan asukasluvun perusteella. Hattulassa asukaskohdainen rahoitusosuus laski ja sen johdosta kokonaiskorvaus 183 t€ oli 3 % alhaisempi vuoteen 2018 verrattuna.

Seurakunnille tilitettävien kirkollisverojen määrä kasvoi 1,7 % edellisvuodesta. Hattulan seurakunnan kirkollisverotulojen määrä oli 1,82 m€. Kirkollisverotulon nousu (n. 14 %) vuoteen 2018 verrattuna johtui kirkollisveroprosentin korotuksesta 1,25 %:sta 1,50 %:n.

Seurakunnan omavaraisuusaste on ollut hyvä. Hattulan seurakunnan kirkollisveroprosentti nostettiin 1,50 %:n vuonna 2019 talouden tasapainottamiseksi ja investointien toteuttamiseksi. Korotuksella vaurauduttiin myös tasaisesti laskevaan jäsenmäärään. Edellinen muutos kirkollisveroprosenttiin oli tehty vuonna 1998 (laskettiin tuolloin 1,25 %:n). Tuloveroprosentti on edelleen muihin seurakuntiin nähden maltillisella tasolla. Koko kirkon tuloveroprosentti vuonna 2019 oli keskimäärin 1,68. Kaikista seurakunnista yli 75 %:lla kirkollisveroprosentti on yli 1,5. Tuloveroprosentti on pidetty alhaisella tasolla muihin seurakuntiin nähden.

1.2.2. Maksut kirkon keskushallinnolle ja verotuskustannukset

Laskennallisen kirkollisveron perusteella määräytyvän Kirkon keskusrahaston perusmaksu pysyi vuoden 2018 tasolla, ollen 6,5 prosenttia. Keskusrahastomaksua maksettiin 82,1 t€. Tuleville vuosille mak-suun ei ole odotettavissa muutoksia.

Kirkollisveron perusteella määräytyvä eläkerahastomaksu pysyi myös vuoden 2018 tasolla. Eläkerahas-tomaksua maksettiin 78,9 t€. Kirkolliskokous vahvisti eläkerahastomaksun pysyvän samana myös vuonna 2020.

Seurakuntataloudet maksavat verotuskustannuksina Verohallinnosta annetun lain 30 §:n perusteella 3,2 % Verohallinnon toimintamenoista. Vuonna 2019 Hattulan seurakunta maksoi verotuskuluja 27,5 t€, joka oli n. 9,5 % enemmän edellisvuoteen verrattuna. Nousu johtui kirkollisveroprosentin korotuksen myötä kasvaneista verotuloista.

1.2.3. Palkkakulut ja henkilösivukulut

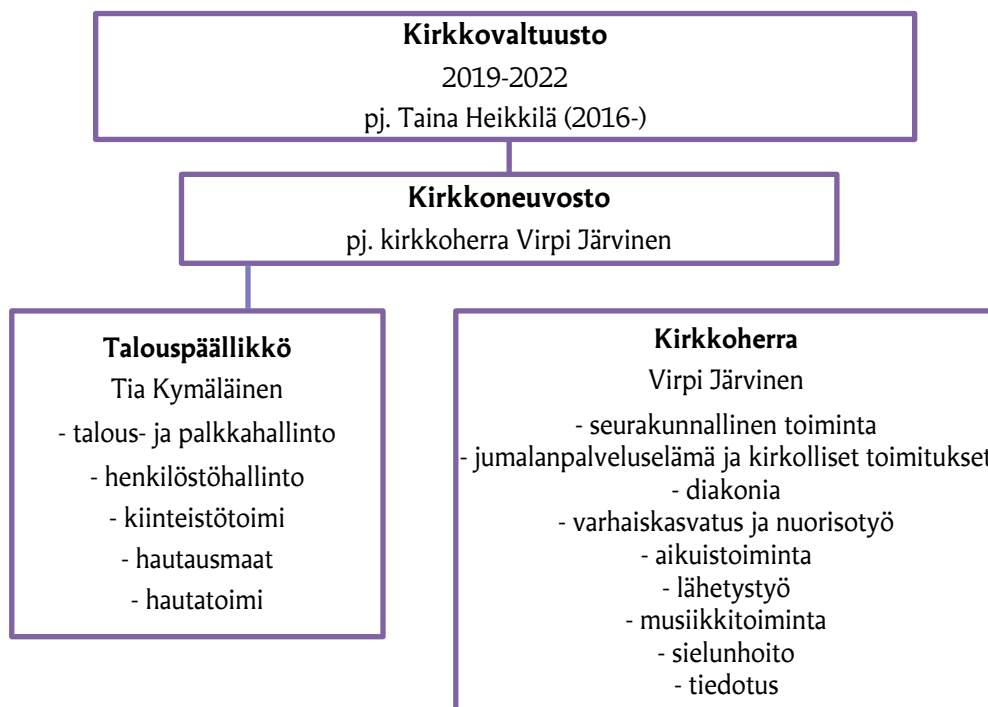
Kirkon nykyinen virka- ja työehtosopimus on voimassa 31.3.2020 saakka. Sopimuksen mukainen 1 % suuruinen palkkojen yleiskorotus tehtiin 2019 huhtikuussa ja 368 euron suuruinen kertaerä maksettiin kesäkuussa. Lisäksi sopimus sisältää muita korotuksia eri henkilöstöryhmillä.

Seurakuntien palkkaperusteinen eläkemaksu oli 28,7 %, josta työnantajan osuus oli 21,4 % ja työntekijän keskimääräinen eläkemaksu 7,3 %. Vuodesta 2019 alkaen palkkaperusteinen eläkemaksu sisältää työn-tekijän eläkemaksun, jonka työnantaja pidättää työntekijältä, alle 53 -vuotiailta ja 63 -vuotta täyttäneiltä 6,75 % ja 53-62 vuotiailta 8,25 %.

Vuonna 2019 työnantajan sairausvakuutus maksu oli 0,77 % ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksu 0,50 %. Muut työnantajamaksut olivat keskimäärin noin 0,8 % joten henkilösivukulut olivat yhteensä noin 23,5 %.

2. Hallinto

Hallintoelinten tehtävänä on hoitaa seurakunnan hallintoa ja käyttää päätösvaltaa kirkkolaissa ja muissa säädöksissä säädetyllä tavalla. Seurakunnan ylintä päätösvaltaa käyttää vaaleilla valittu kirkkovaltuusto. Kirkkoneuvosto toimeenpanee kirkkovaltuuston päätökset

Kirkkovaltuusto

Kirkkovaltuustoon kuuluu 23 valtuutettua ja valtuusto kokoontui viisi kertaa vuonna 2019 (5 kertaa v. 2018).

Kirkkovaltuuston jäsenet vuonna 2019, läsnäolo kokouksissa suluissa nimen perässä:

puheenjohtaja Taina Heikkilä (5)	Silja Nasi (3)
varapuheenjohtaja Arto Nykänen (4)	Sari Pelkonen (3)
Nina Aitola (4)	Marjatta Perkiö (5)
Katri Erkamo (5)	Teemu Salvisto (1)
Joonas Heikkilä (5)	Jussi Suomaa (3)
Jarmo Heino (1)	Anssi Tast (5)
Piia Hyyrynen (2)	Johanna Tilus (5)
Anne Keto (3)	Jaakko Viitala (5)
Lasse J. Lilja (5)	Kari Virtanen (5)
Tarja Lindstedt (4)	Pia Yli-Pirilä (4)
Helena Mansikka (5)	Leila Ylitalo (4)
Petteri Mononen (5)	

Varajäsenet: Timo Koponen (3), Sari Kujanpää (2), Kari Lammia (4), Pirkko Lokinperä (1), Sirkka-Liisa Ojala (2).

Kokouksissa mukana pöytäkirjanpitäjänä Tia Kymäläinen (5) sekä kirkkoherra Virpi Järvinen (5).

Kirkkovaltuuston vuoden 2019 tärkeimpiä päätöksiä:

- Kirkkovaltuuston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä kirkkoneuvoston jäsenten ja varapuheenjohtajan valinnat vuosille 2019-2020
- Tyrvännön seurakuntakodin purkaminen.
- Tilintarkastajien valinta valtuustokaudelle 2019-2022.
- Tilinpäätös 2018 ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2018.
- Hattulan seurakuntatalon pääpiirustusten hyväksyminen ja seurakuntatalon rakentaminen.
- Tuloveroprosentti vuodelle 2020.
- Liittyminen Tampereen aluekeskusrekisteriin.
- Talousarvio ja toimintasuunnitelma vuodelle 2020 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmavuosille 2021-2022

Kirkkoneuvosto

Kirkkoneuvostoon kuuluu puheenjohtajana kirkkoherra, varapuheenjohtaja sekä 5 jäsentä. Kirkkoneuvosto kokoontui vuonna 2019 15 kertaa (12 kertaa v. 2018). Läsnäolo kokouksissa suluissa nimen perässä:

Puheenjohtaja Virpi Järvinen (15)

Varapuheenjohtaja Lasse J. Lilja (14)

Jäsenet: Nina Aitola (10), Katri Erkamo (15), Joonas Heikkilä (13), Jussi Suomaa (8) ja Leila Ylitalo (13).

Varajäsenet: Piia Hyyrynen (4), Jaakko Viitala (4), Timo Koponen (1).

Kokouksissa mukana kirkkovaltuuston puheenjohtaja Taina Heikkilä (14) ja kirkkovaltuuston varapuheenjohtaja Arto Nykänen (8) sekä pöytäkirjanpitäjänä Tia Kymäläinen (14).

Aloitteet: -

Kirkkoneuvoston tärkeimpiä päätöksiä kirkkovaltuuston päätösten lisäksi:

- Nuorisotyönohjaajan viran täyttäminen
- Seurakuntamestarin valinta

- Hattulan kirkon kuparikaton korjaus
- Tiekirkkoon liittyminen
- Emäntä-vahtimestarin palkkaaminen
- Hattulan seurakuntatalon rahoitus
- Kiinteistöstrategia
- Seurakuntapuutarhurin palkkaaminen työsuhteeseen
- Seurakuntapastorin viran täyttäminen määräaikaisena

Tilintarkastusyhteisö ja tilintarkastajat 2019-2022

Kirkkovaltuusto valitsi 15.4.2019 KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy seurakunnan tilintarkastusyhteisöksi. Vastuullisena tilintarkastajana KHT, JHT Mari Säynätjoki.

Rakennustoimikunta

Rakennustoimikunta valittiin 20.2.2019. Rakennustoimikunta kokoontui tilikauden aikana 4 kertaa (5).

Rakennustoimikunnan kokoonpano: puheenjohtaja Arto Nykänen, varapuheenjohtaja Lasse J. Lilja, kirkkoherra Virpi Järvinen, talouspäällikkö Tia Kymäläinen, kiinteistöhoitaja Arto Hasari, Matti Humalajoki sekä Satu Kaukonen.

3. Henkilöstö

(suluissa edellinen vuosi)

Henkilöstömäärä vuodenvaihteessa oli 22 työntekijää. Henkilöstössä tapahtui lukuisia muutoksia toimintakauden aikana. Henkilöstörakenteesta johtuen eläköitymiset olivat odotettuja. Salla Yrjälä irtisanoutui nuorisotyönohjaajan virasta 1.3.2019 alkaen. Nuorisotyönohjaajan virka täytettiin määräaikaisena 23.4.-31.12.2019, virkaan valittiin Joonas Oja.

Suntio Alpi Suominen jäi eläkkeelle 30.4.2019. Suntion viran johtosääntö kumottiin kirkkovaltuustossa 15.4.2019. Tehtävänkuvaa laajennettiin ja nimike muutettiin. Kirkkoneuvosto valitsi seurakuntamestarin tehtävään Paula Riekin, joka aloitti tehtävässä 1.8.2019.

Lastenhojaaja Heidi Rossi jäi eläkkeelle 31.7.2019. Määräaikaisena lastenhojaajana aloitti 15.8.2019 Henrietta Aitto-oja, joka on ollut aikaisemminkin Hattulan seurakunnassa vastaavissa tehtävissä.

Seurakunnan pitkäaikainen työntekijä Jaakko Tauru jäi myös eläkkeelle osa-aikaisesta vahtimestarin tehtävästä 30.9.2019. Jaakko Tauru toimi Tömäjärven leirikeskuksen ja rakennusten valvontatehtävissä vuodesta 1986.

Emäntä Marjo Torkkel jäi eläkkeelle 1.10.2019 ja vahtimestari Sinikka Nevalainen irtisanoutui vahtimestarin virasta 4.11.2019. Emännän tehtävänkuvasta tarkastettiin ja emäntä-vahtimestarin tehtävässä aloitti 2.12.2019 Päivi Lehtonen. Vahtimestarin virka on toistaiseksi täyttämättä.

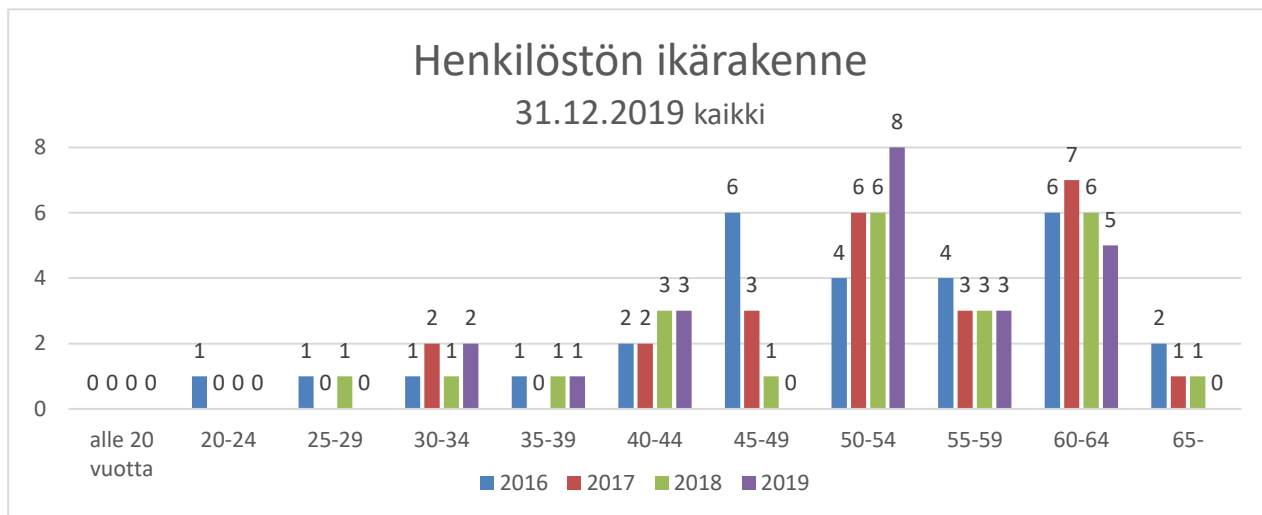
Pastori Tiina Heino oli virkavapaalla 1.8.2019-31.1.2020. Seurakuntapuutarhuri Kustaa Niini oli vuorotteluvapaalla 22.8.2019-17.2.2020 välisen ajan ja vuorotteluvapaan sijaiseksi otettiin seurakuntamestari Petri Keinonen.

Seurakunnan rooli Hattulan kunnassa kesätyön tarjoajana on merkittävä. Seurakunnassa toimi useita kausityöntekijöitä sekä isosia pääasiassa kesällä. Hautausmailla oli kokeiluluontoisesti kesätyöntekijöiden lisäksi yhdeksän ”Tutustu työelämään ja tienaa” -kesäharjoittelijaa kesän aikana. Tutustu työelämään ja tienaa on Kirkon työmarkkinailaitoksen tukema kesäharjoittelujakso peruskoululaisille ja lukiolaisille, joilla ei ole aikaisempaa kirkon alan työkokemusta. Harjoitteluohjelman työsuhteen kesto on kaksi viikkoa.

Henkilöstön ikä ja koulutustaso

Henkilöstön keski-ikä on 51,8 vuotta (51,7). Miesten keski-ikä on 53,4 vuotta ja osuus henkilöstöstä 32 %. Naisten keski-ikä on 51,1 vuotta ja osuus henkilöstöstä on 68 %.

Vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 53,2 vuotta (53,1), ei vakinaisen keski-ikä on 44,5 vuotta (-).

Koulutustaso	Henkilö kpl
Alempi perusaste - kansakoulu	-
Ylempi perusaste - peruskoulu, keskikoulu	-
Keskiaste - ylioppilastutkinnot, 1-3 vuotiset ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot	8
Alin korkea-aste - mm. kirkon nuorisotyöohjaajat, diakonissan, diakonin ja hortonomin tutkinnot (jos ei ammattikorkeakoulututkintoja)	3
Alempi korkeakouluaste - ammattikorkeakoulututkinnot ja alemmat korkeakoulututkinnot	4
Ylempi korkeakouluaste - ylemmät korkeakoulututkinnot, maisteritutkinnot	6
Tutkijakoulutusaste - tieteelliset lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot	1
Koulutus tuntematon	-

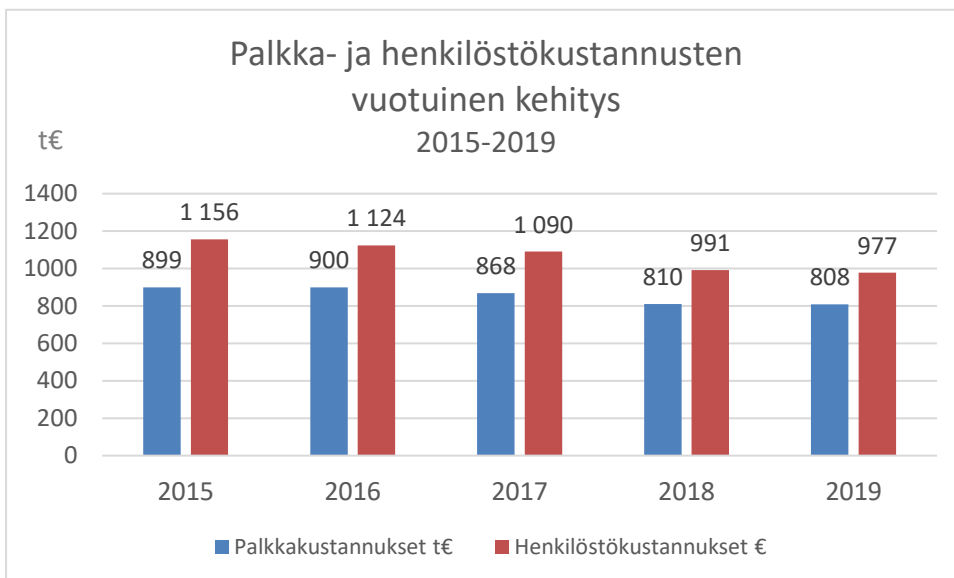
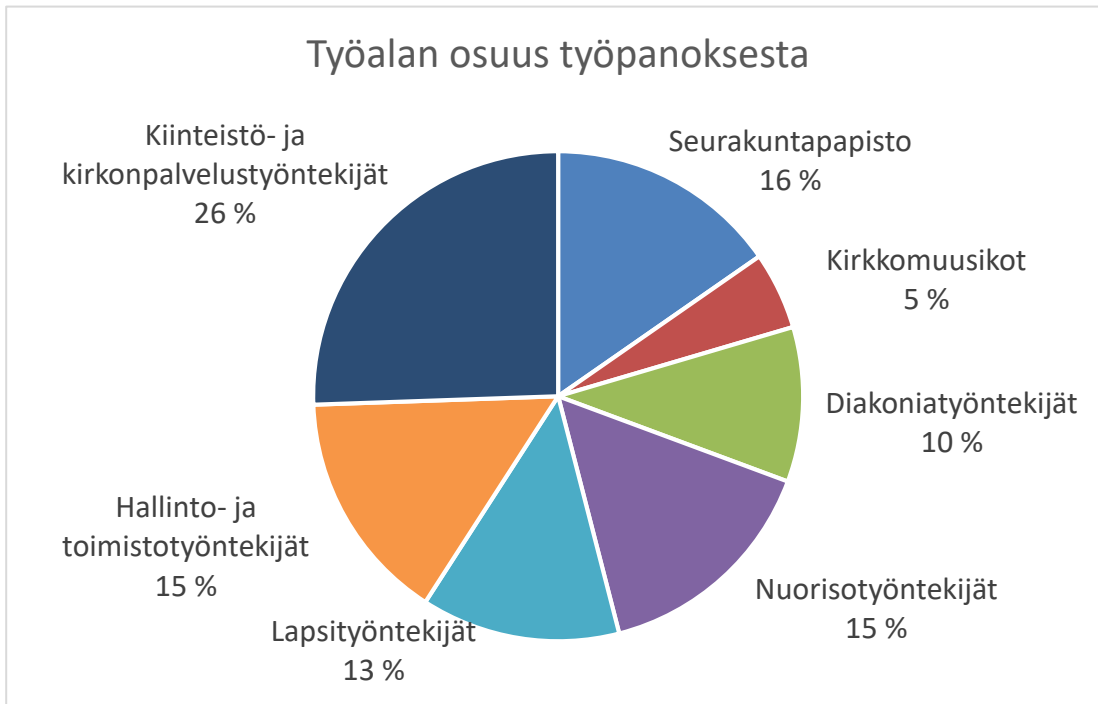
Henkilöstörakenne ja -kulut

Henkilöstön määrää tarkastellaan kirkkohallituksen ohjeiden mukaan vuoden lopun tilanteen mukaan. Henkilöstön kokonaismäärä 31.12.2019 oli 22 (23).

Henkilötyövuodet (HTV) sisältää kaikkien vuoden aikana työskennelleiden työntekijöiden tunnit käännettynä henkilötyövuosiksi.

Henkilöstöresurssi	2019	2018	2017	2016	2015
Henkilötyövuodet, HTV	25	24,8	26,9	28,4	28
Poissaolot, HTV	3	3,6	4,7	n/a	n/a
Tehty työaika, HTV	22	20,2	22,2	n/a	n/a

Henkilötyövuoden hinta	2019	2018	2017	2016	2015
Henkilöstökustannukset € / HTV	38 849	39 960	40 528	39 562	41 301
Kilometrikorvaukset ja päivärahat € / HTV	975	1206	962	983	894

Palvelussuhteiden kesto ja vaihtuvuus

Palvelussuhteiden kesto	2019	2018	2017	2016	2015
Alle 1 vuotta	5	2	1	3	1
1-4 vuotta	3	2	2	4	5
5-9 vuotta	3	3	8	8	9
10-14 vuotta	7	6	5	4	3
15-19 vuotta	1	6	4	4	4
20-24 vuotta	-	-	-	-	-
25 vuotta tai enemmän	3	4	4	5	6

Vuoden aikana oli henkilöstörakenteesta johtuvaa odotettavissa olevaa vaihtuvuutta. Neljä henkilöä jäi eläkkeelle ja kaksi irtisanoutui. Eläköitymisiä on lähivuosina tulossa vielä useita.

Sairauspoissaolot

Lyhyiden 1-10 päivän poissaolojen lukumäärä laski vuoteen 2018 verrattuna. Sairauspoissaolopäivät edelliseen vuoteen verrattuna kuitenkin kasvoivat pitkien poissaolojen lisääntymisestä johtuen. Työterveyshuollon kustannukset nousivat merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Nousu johtui ennaltaehkäisevän toiminnan (kela 1) kustannusten kasvusta. Pääasiallisesti kasvun syynä oli, että vuonna 2018 ei tehty terveystarkastuksia. Työterveyshuollon tuottaa vuosina 2018-2020 Finla Työterveys Oy Hämeenlinnassa.

Poissaolon kesto kalenteripv / kpl	2019	2018	2017	2016	2015
1	11	23	24	10	9
2-3	17	18	28	18	11
4-10	7	9	8	10	10
11-60	10	2	5	3	5
yli 60	3	2	1	2	2
kalenteripäivät yht.	454	348	308	806	791
Sairaus- ja tapaturmapäivät / htv	18,4	14	11,4	30,3	28,5
Työterveyshuollon kustannukset / htv	560 €	263 €	405 €	467 €	589 €
Virkistystoiminnan kustannukset / htv	220 €	258,24 €	198,15 €	222,73 €	231,17 €

Koulutus

Henkilöstön koulutus	2019	2018	2017	2016	2015
Koulutuspäivien lkm	48	74	51	118	63
Koulutusta saaneiden lkm	9	15	15	23	21
Kustannukset €	3879	6095	5053	12531	7282
osuus henkilöstökustannuksista	0,4 %	0,6 %	0,5 %	1,1 %	0,6 %
Kustannukset € / HTV	155	246	188	441	260

Koulutussuunnitelma vuodelle 2019 ei toteutunut kaikilta osin suunnitellusti. Osa koulutuksiin osallistumisista jäi toteutumatta poissaoloista ja henkilöstövaihdoksista aiheutuvan resurssivajeen vuoksi. Henkilöstöllä on kuitenkin tahtoa kehittää itseään ja ammattitaitoaan. Koulutusten myötä työntekijät tuovat työyhteisöön monipuolista osaamista ja kokemuksia. Koulutukset ovat myös hyvä kanava verkottumiseen.

Kausityöntekijät

Kausityöntekijöiden määrä on pysynyt saman suuruisena edellisiin vuosiin verrattuna. Hautausmailla työskenteli 10 kesätyöntekijää, joiden työsuhteen kestot vaihtelivat 1-5 kk välillä. Lisäksi yhdeksän nuorta osallistui hautausmailla kahden viikon kestoiseen "Tutustu työelämään ja tienaa" -kesäharjoitteleluun kesän aikana. Pyhän Ristin kirkon kesäoppaita oli 3 kk pituisessa työsuhteessa kolme henkilöä. Tömäjärven leirikeskukseksessä oli yksi kesäemäntä ja yksi apuemäntä. Rippikoulutyöhön palkattiin kesäksi kaksi kesätyöntekijää ja lisäksi yksi kanttorinsijainen tilapäisiin virkasuhteisiin.

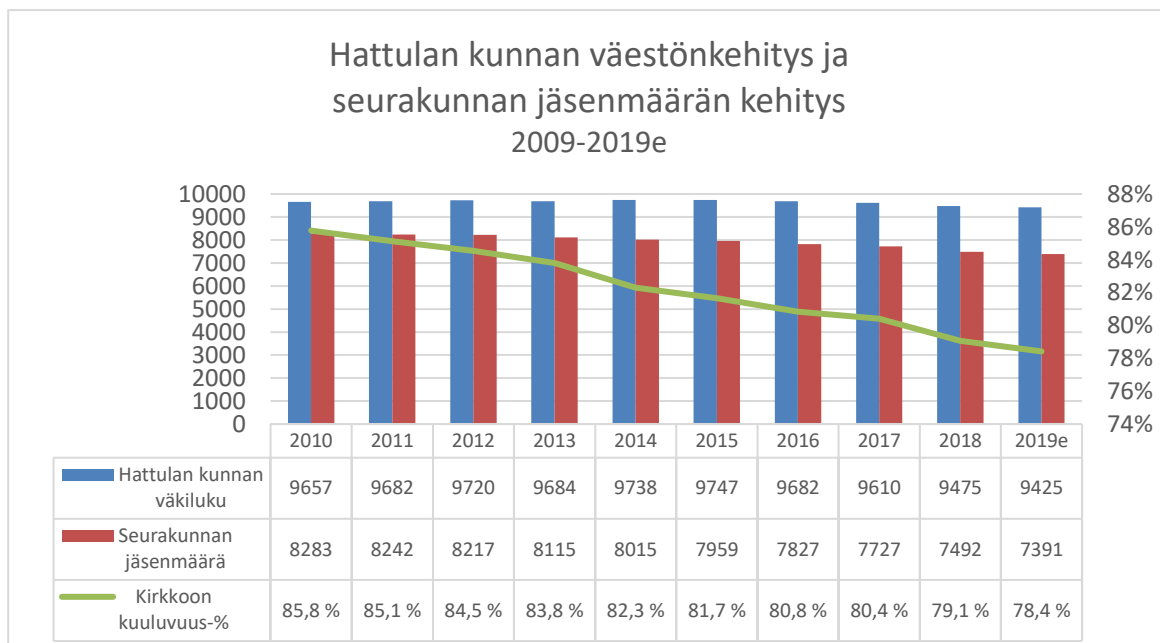
4. Seurakunnan väkiluku

(suluissa edellinen vuosi)

Valtakunnallisesti seurakuntien jäsenmäärä laski vuoden 2019 aikana 1,45 %, mikä on hieman edellisvuotta enemmän. Hattulan seurakunnassa väkiluku väheni myös odotetusti ja ennustetusti. Seurakunnan jäsenmäärä vuodenvaihteessa oli 7 391 jäsentä, -1,35 %. Kuolleiden osuus on huomattavasti kastettuja suurempi samoin kuin kirkosta eronneiden vs. kirkkoon liittyneiden osuus.

Seurakunnan väkiluvussa tapahtuneet muutokset	2019	2018	2017	2016	2015
Seurakunnan väkiluku 31.12.	7391	7492	7727	7827	7959
Kastetut	52	65	82	64	81
Kuolleet	83	89	67	56	70
Muuttoliike	-7	-126	-69	-37	-12
Kirkkoon liittyneitä	21	35	18	13	19
Kirkosta eronneita	84	120	61	67	74
Seurakuntaan tulleita yhteensä	424	412	435	437	469
Seurakunnasta poistuneita yhteensä	525	647	536	527	525

Hattulan kunnan väestönkehitys laski loivasti vuonna 2019. Tilastokeskuksen ennakkoväkiluku 31.12.2019 oli 9 425 asukasta, muutoksen ollessa -50 asukasta eli n. -0,5 % (9 475).

5. Talousarvion toteutuminen

5.1 Talousarviossa hyväksytyjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi ja käyttötalousosan toteutuminen.

Seurakunnan toimintaa ohjataan käyttötalousosan avulla. Talousarvion käyttötalousosassa kirkkovaltuusto hyväksyy toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot toimintayksiköille ja tehtäväalueille tehtävien hoitamista varten.

Käyttötalousosassa esitetään toimintayksikkö- ja tehtäväaluekohtaiset ulkoiset tulot ja menot. Käyttötalousosassa tai sen perusteluissa määritellään myös talousarvion sitovuustaso kirkkovaltuustoon nähden. Määrärahat ja tuloarviot esitetään suoriteperusteen mukaisina. Poistot otetaan mukaan käyttötalousosaan kustannuslaskennalliset tarpeet huomioon ottaen.

Vuoden 2019 luvun jälkeen suluissa on vuoden 2018 vastaava luku.

Sisäiset erät

Sisäiset erät eivät ole sitovia. Seurakunnallisen toiminnan tehtäväalueilla näkyvät sisäiset kulut ovat sisäisiä tilavuokria, siinä suhteessa kuin tehtäväalue on käyttänyt seurakunnan omassa omistuksessa olevia kiinteistöjä. Sisäisten vuokrien määrittelyssä on siirrytty käyttökertojen sijaan käyttämään laskuperusteena tilojen tuntiperusteista käyttöä. Tästä johtuen vuoden 2019 lukujen suuruusluokat poikkeavat aiemmista. Kiinteistöjen kohdalla tilavuokrat näkyvät sisäisenä tuottona.

Kiinteistöjen kohdalla tilavuokrat näkyvät sisäisenä tuottona. Sisäisten vuokrien määrittelyssä on siirrytty arvioiden sijaan käyttämään laskuperusteena tilojen kustannuspaikka ja tuntiperusteista käyttöä. Tästä johtuen vuoden 2019 lukujen suuruusluokat poikkeavat aiemmista. Kiinteistöjen kohdalla tilavuokrat näkyvät sisäisenä tuottona.

Sisäisillä vyörytyksillä siirretään tiettyjä kulueriä. Eläkerahastomaksut vyörytetään kuluksi kaikille niille tehtäväalueille, joilla on maksettuja palkkoja, maksettujen palkkojen suhteessa. Kiinteistöhallinnon kulut vyörytetään kiinteistöihin liittyville tehtäväalueille, niiden bruttokulujen suhteessa. Hallintokulut (tehtäväalueet kirkolliset vaalit, kirkkovaltuusto, kirkkoneuvosto, taloushallinto, tilintarkastus, kirkkoherranvirasto) sekä verotuskulut ja keskusrahastomaksut vyörytetään seurakunnallisen toiminnan ja hautatoimen tehtäväalueiden kustannuksiksi.

5.1.1. Hallinto

Kirkkovaltuusto ja kirkkoneuvosto	
Toiminta-ajatus	<p>Hallintoelinten tehtävänä on hoitaa seurakunnan hallintoa ja käyttää päätösvaltaa kirkkolaisissa ja muissa säädöksissä säädetyllä tavalla. Seurakunnan ylintä päätösvaltaa käyttää vaaleilla valittu kirkkovaltuusto. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa kirkkovaltuusto hyväksyy seurakunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin.</p> <p>Kirkkoneuvosto toimeenpanee kirkkovaltuuston päätökset ja vastaa siitä, että kirkkovaltuuston hyväksymää talousarvioita noudatetaan.</p>

Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Uusien luottamushenkilöiden perehdytys ja koulutus tehtävään. Uuden valtuustokauden alussa järjestettiin luottamushenkilökoulutus 9.3.2019 Inkalan kartanossa. Kaikille luottamushenkilöille jaettiin <i>Seurakunnan luottamushenkilön kirja 2019-2022</i>.</p> <p>2) Kokouskutsukäytännön sähköistäminen mahdollisimman nopean ja oikea-aikaisen tiedonkulun mahdollistamiseksi, sekä kulujen vähentämiseksi. Kokouskutsukäytäntöä uusittiin. Valtuustokauden alusta alkaen kokouskutsut lähtivät ainoastaan sähköisesti. Käytännöllä mahdollistetaan nopea ja oikea-aikainen tiedonkulku, sekä vähennetään kuluja.</p> <p>3) Yhteistyön vahvistaminen luottamushenkilöiden ja henkilöstön välillä. Luottamushenkilöiden ja työntekijöiden yhteistyötä vahvistettiin yhteisellä seminaaripäivällä, joka pidettiin 7.9.2019 Tömäjärven leirikeskuksessa. Kirkkovaltuuston puheenjohtaja oli henkilökunnan tavattavissa noin kerran kuukaudessa Pappilanniemessä päiväkahvien merkeissä.</p> <p>Kirkkovaltuuston ja -neuvoston kokouspalkkion suuruus on 30,00 € /kokous. Kirkkovaltuuston kokouksissa käsiteltiin vuonna 2019 51 (44) pykälää ja kirkkoneuvoston kokouksissa 175 (139) pykälää.</p> <p>Kulut: Kirkkovaltuusto 2 467,68 € /kokous (2 234,18 €) ja 241,93 € / pykälä (253,88€) Kirkkoneuvosto 5 060,47 € /kokous (5 372,18 €) ja 433,75 € /pykälä (463,79 €)</p>
---	---

Kirkkovaltuusto	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				0,00	0,00	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-12 640		-12 640	-12 338,38	-301,62	97,6
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-12 640		-12 640	-12 338,38	-301,62	97,6
Toimintakulut (sisäiset)	-212		-212	-212,14	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-12 852		-12 852	-12 550,52	-301,62	97,7
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	12 551		12 551	12 550,52	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-302		-302	0,00	-301,62	0,0

Kirkkoneuvosto	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				4,95	-4,95	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-83 680	7 000	-76 680	-75 912,03	-767,97	99,0
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-83 680	7 000	-76 680	-75 907,08	-772,92	99,0
Toimintakulut (sisäiset)	-1 618		-1 618	-1 618,30	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-85 298	7 000	-78 298	-77 525,38	-772,92	99,0
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	77 525		77 525	77 525,38	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-7 773	7 000	-773	0,00	-772,92	0,0

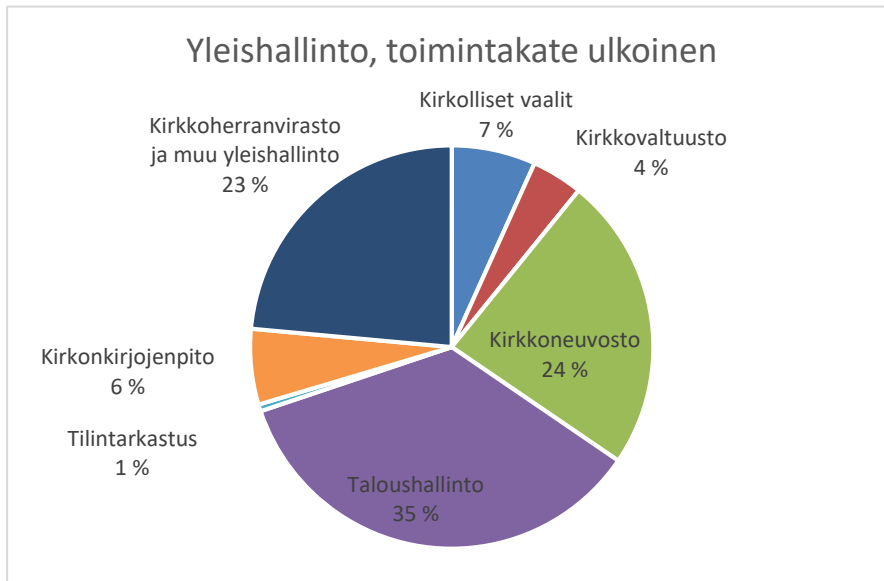
Muu yleishallinto, talous- ja henkilöstöhallinto, tilintarkastus ja valvonta	
Toiminta-ajatus	<p>Muu yleishallinto kattaa ne toimistotyön ja hallinnon kulut, jotka eivät kuulu muille hallinnon tehtäväalueille (mm. työterveyspalvelut, koulutus, TYHY-toiminta).</p> <p>Muun yleishallinnon tehtävänä on turvata tasapuoliset, terveelliset ja turvalliset toimintaedellytykset kaikille seurakunnan työntekijöille.</p> <p>Taloustoimiston tehtävänä on auttaa kirkkoneuvostoa hallinnon, talouden ja omaisuuden sekä kiinteistöjen ja hautaustoimen hoitamisessa. Taloustoimisto hoitaa talous- ja henkilöstöhallintoa yhteistyössä Kirkon palvelukeskuksen kanssa.</p>
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laatiminen. Koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain esimiehen ja työntekijän välisten vuosittaisten kehityskeskustelujen perusteella. Henkilöstösuunnitelma odottaa kirkon strategian valmistumista, jotta tiedetään lähivuosien painopistealueet.</p> <p>2) Suorituslisäjärjestelmän käyttöönotto. Suorituslisäjärjestelmä (KirVESTES 26 §) otettiin käyttöön ja ensimmäiset arvioinnit saatiin valmiiksi joulukuussa 2019. Arviointijakso on jatkossa vuosittain 1.11.-31.10.</p> <p>3) Työhyvinvoinnin ja tuottavuuden edellytysten turvaaminen. Henkilöstön työhyvinvointikysely toteutettiin Kevan verkkotyökalulla 19.9.-9.10.2019 välisenä aikana. Kyselyn tulokset purettiin yhdessä henkilöstön kanssa 20.11.2019 ja samassa yhteydessä laadittiin työyhteisön kehittämissuunnitelma. Sekä henkilöstö että johto on sitoutunut työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen.</p> <p>4) Tilintarkastusyhteisön uudelleenvalinta. Kirkkovaltuusto valitsi 6.5.2019 KPMG OY tilintarkastusyhteisön seurakunnan tilintarkastajaksi valtuustokaudelle 2019-2022.</p> <p>5) Ohjesääntöjen ajantasaistaminen sekä tietosuoja-asetukset ja tietoturvan kehittäminen. Ohjesääntöjen ajantasaistamiseen ei ehditty paneutua. Hattulan seurakunnan tietosuojapolitiikka käsiteltiin ja hyväksyttiin kirkkoneuvostossa helmikuussa 2019.</p> <p>6) TYHY-toiminnan ylläpito ja kehittäminen. Työhyvinvoinnin edistäminen on pitkäjänteistä tekemistä ja se kuuluu koko organisaatiolle. Työnantaja on tukenut henkilöstön työkykyä ja henkistä hyvinvointia tarjoamalla edullisesti Smartum kulttuuri- ja liikuntaseteleitä. Liikunta- ja kulttuuriseteleitä käytti 15 (15) työntekijää, liikuntaseteleitä yhteensä 280 kpl (220) ja kulttuuriseteleitä yhteensä 610 kpl (748). Työterveydenhoitajan läheteellä hieronnassa kävi 4 (4) henkilöä.</p> <p>Seurakunnalla on käytössä aterialipukkeet, joita käytti kolme (3) henkilöä 121 (160) kpl Hattulan kunnan henkilöstöruokalassa Pappilanniemessä.</p> <p>Tyhy-toimikunta järjesti henkilökunnan virkistyspäivän 16.8.2019. Virkistyspäivän ohjelmasta vastasi Pyhän Ristin kirkon kesäoppaat, jotka järjestivät konsertin ja opastetun kierroksen kirkossa. Tämän jälkeen halukkaille oli ohjelmassa saunomista ja makkaranpaistoa Tömäjärvellä. Jouluruokailu järjestettiin ravintola Uomassa 8.12.2019 jonka jälkeen käytiin Hämeenlinnan teatterilla konsertissa. Tyhy-toimikuntaan kuuluivat alkuvuoden ajan emäntä Marjo Torkkel ja loppuvuoden ajan talouspäällikkö ja kirkkoherra.</p> <p>Yhteistyötoimikunta kokoontui viisi kertaa. Työsuojelupäällikkö ja -valtuutettu keräsivät työntekijöiltä omaan työhönsä liittyen vaarojen arviointi-lomakkeet ja tekivät</p>

	<p>alkuvuonna 2019 riskien arviointi-kierroksen seurakunnan kaikkiin kiinteistöihin. Toimikunta käsitteli koulutussuunnitelman, johon ei ollut huomautettavaa.</p> <p>Ostojen maksukäytäntöihin tehtiin muutoksia 1.1.2019 alkaen. Ostojen osalta käteiskassa poistui käytöstä ja henkilöstölle hankittiin tarpeelliset maksukortit.</p> <p>Marraskuussa otettiin käyttöön automaattinen maksukehotusajo, joka on Kirkon palvelukeskuksen tarjoama palvelu maksukehotusten täsmälliseen ja laadukkaaseen hoitamiseen.</p> <p>Talousarviosta poiketen KPMG:lta tilattiin veroneuvontaa arvonlisäveroasioiden läpikäyntiin. Työskentely ja koulutus yhdessä arvonlisäveroasiantuntijan kanssa tapahtui syksyn 2019 aikana. Läpikäynnin tuotoksena saatiin seurakuntaan muistio, jossa on ohjeistus arvonlisäveron käsittelyyn Hattulan seurakunnassa. Taloushallinnon kulut ylittyivät tästä johtuen, vastaava summa saatiin kuitenkin hyödyksi seurakuntatalon rakentamiseen liittyvien, jo maksettujen arvonlisäverojen, palautuksena.</p>
--	--

Taloushallinto	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				76,30	-76,30	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-89 440		-89 440	-93 164,17	3 724,17	104,2
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-89 440		-89 440	-93 087,87	3 647,87	104,1
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-89 440		-89 440	-93 087,87	3 647,87	104,1
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	93 088		93 088	93 087,87	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	3 648		3 648	0,00	3 647,87	0,0

Muu yleishallinto	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	9 095		9 095	5 248,24	3 846,76	57,7
Toimintakulut (ulkoiset)	-55 140	7 350	-47 790	-41 621,13	-6 168,87	87,1
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-46 045	7 350	-38 695	-36 372,89	-2 322,11	94,0
Toimintakulut (sisäiset)	-1 444		-1 444	-1 444,32	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-47 489	7 350	-40 139	-37 817,21	-2 322,11	94,2
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	37 817		37 817	37 817,21	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-9 672	7 350	-2 322	0,00	-2 322,11	0,0

Tilintarkastus	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintakulut (ulkoiset)	-4 450	-3 500	-7 950	-8 268,11	318,11	104,0
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-4 450	-3 500	-7 950	-8 268,11	318,11	104,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-4 450	-3 500	-7 950	-8 268,11	318,11	104,0
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	8 268		8 268	8 268,11	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	3 818	-3 500	318	0,00	318,11	0,0

Kirkonkirjojenpito	
Toiminta-ajatus	Kirkkolain mukaan kirkkoherranvirasto huolehtii kirkonkirjojen pitoon liittyvistä tehtävistä. Nämä ovat lain edellyttämiä viranomaistehtäviä, joista on huolehdittava kaikissa tilanteissa. Päätöksenteko kirkonkirjojen pitämistä koskevissa asioissa kuuluu kirkkoherralle.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Jäsentiedon ylläpitäminen ja viranomaistehtävät hoidetaan Kirjuri-järjestelmän avulla kirkkohallituksen ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Virkatodistukset pystyttiin toimittamaan tilaajille tavoiteajassa, samoin muut viranomaistehtävät. Kirkonkirjojen pitämisessä haasteena on osaavan henkilökunnan saaminen toimistosihteerin poissaolojen ja vuosilomien ajaksi. 2019 lomien ajaksi saatiin palkatuksi sukuselvitysten laatimiseen osa-aikainen toimistos sihteeri, rekisteröinnit ja raportit ym. hoiti kirkkoherra.</p> <p>2) Kirkkohallituksen linjauksen mukaan tulevaisuudessa kirkonkirjojen pito toteutetaan alueellisissa keskusrekistereissä. Selvitetään vaihtoehtot mahdollisesta keskusrekisteriin liittymisestä.</p> <p>Vuoden 2020 alusta päätettiin liittyä Tampereen aluekeskusrekisteriin. Aluekeskusrekisteriin liittyminen katsottiin perustelluksi jo 2020, vaikka siirtymäaika olisi antanut joustoa vuoden 2022 alkuun.</p>

Kirkonkirjojenpito	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	8 800		8 800	8 360,00	440,00	95,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-28 110		-28 110	-25 649,57	-2 460,43	91,2
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-19 310		-19 310	-17 289,57	-2 020,43	89,5
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-19 310		-19 310	-17 289,57	-2 020,43	89,5
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-1 593		-1 593	-1 593,49	0,00	100,0
Työalalake (ulkoiset ja sisäiset)	-20 903		-20 903	-18 883,06	-2 020,43	90,3

Kirkkoherranvirasto	
Toiminta-ajatus	Kirkkoherranvirasto toimii asiakaspalvelupaikkana (esim. toimitusten varaukset, hautausasioiden sopiminen) ja seurakunnallisen toiminnan tukena (esim. ilmoittautumiset, luettelot, sisäinen tiedotus, postitus). Lisäksi se huolehtii osasta kirkkoherran hoitaman hallinnon tehtäviä ja yhteydenpidosta tuomiokapituliin.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Huolehditaan hyvän palvelun toteutumisesta sekä asiakkaille että henkilöstölle. Kirkkoherranvirasto toimii edelleen Pappilanniemessä, ja toiminnan taso on pyritty pitämään niin hyvällä tasolla kuin se väistötiloissa on mahdollista. Toimitusten varauksien sopimiseen ja tiedotukseen käytetään Katrina-varauskirjaohjelmistoa.</p> <p>2) Toimistosihteerin sijaisuudet pyritään hoitamaan yhteistyössä taloustoimiston kanssa. Toimistosihteerin poissa ollessa vähimmäisvaatimuksena on, että aukioloajat toteutuvat, puhelimeen vastataan, tarvittaessa asiakas ohjataan eteenpäin ja postista huolehditaan. Toimistosihteerin sijaisuudet on hoidettu mahdollisuuksien mukaan taloustoimiston kanssa, ruuhka-aikoina myös papit ja diakoniatyöntekijät ovat osin vastanneet kirkkoherranviraston palveluista. Kirkkoherranviraston järjestelyjä mietitään uudelleen uuden toimitilan valmistuttua Parolaan.</p> <p>3) Huolehditaan seurakunnan tiedotteiden (kasteperheet, seurakuntaan muuttaneet, omaisille-tiedote) päivittämisestä. Tiedotteita ei ole päivitetty osin siitä syystä, että kaste- ja seurakuntaan muuttaneille toimitetaan kirjeet Tampereen aluekeskusrekisteristä vuoden 2020 alusta lähtien. Hautautiedote uusitaan mahdollisimman pian.</p>

Kirkkoherranvirasto	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	0		0	-4,01	4,01	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-34 120		-34 120	-31 928,93	-2 191,07	93,6
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-34 120		-34 120	-31 932,94	-2 187,06	93,6
Toimintakulut (sisäiset)	-85		-85	-84,85	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-34 205		-34 205	-32 017,79	-2 187,06	93,6
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	32 018		32 018	32 017,79	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-2 187		-2 187	0,00	-2 187,06	0,0

5.1.2. Seurakunnallinen toiminta

Jumalanpalveluselämä																					
Toiminta-ajatus	<p>Perimmäiseltä olemukseltaan kristillinen seurakunta on jumalanpalvelus-yhteisö. Siksi jumalanpalveluksen tulee olla seurakunnallisen toiminnan ydin, josta on yhteys kaikkeen muuhun seurakunnalliseen toimintaan.</p> <p>Parhaimmillaan jumalanpalvelus on sekä seurakuntalaisille, luottamushenkilöille että työntekijöille levon, voimavarojen ja vastuullisen elämänasenteen lähde. Tämän saavuttamiseksi on syytä keskittää huomiota jumalanpalvelusten huolelliseen suunnitteluun ja toteutukseen sekä jumalanpalvelusopetukseen.</p>																				
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Perustavoite on, että mahdollisimman moni löytäisi tiensä yhteiseen jumalanpalvelukseen.</p> <p>Pääjumalanpalvelukset pidettiin aiemman käytännön mukaisesti seurakunnan eri kirkkoissa ja jumalanpalveluspaikoissa, yleensä Hattulan kirkossa, n. kerran kuukaudessa Tyrvännön kirkossa, juhannuksesta elokuun loppuun Pyhän Ristin kirkossa ja neljä kertaa ns. kaksoispyhien toisena pyhäpäivänä Vuohiniemen rukoushuoneessa. Talvikautena pääjumalanpalveluksen ollessa Tyrvännön kirkossa Hattulan kirkossa toimitettiin iltajumalanpalvelus tai -messu.</p> <p>Jumalanpalvelusten osallistujamäärissä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta edellisiin vuosiin verrattuna. Kirkkokahvituksia on toivottu enemmän, mutta haasteena on ollut vapaaehtoisten saaminen vastuuseen. Kesän kahvitukset viljamakasiinissa ovat toteutuneet aiempien vuosien tapaan joka kerta, kun jumalanpalvelus on ollut Pyhän Ristin kirkossa. Jumalanpalvelusavustajiksi halukkaita on ollut hyvin saatavilla. Myös suntion tehtäviin on löytynyt vapaaehtoisia.</p> <p>2) Jumalanpalvelus koetaan tärkeäksi osaksi seurakuntayhteyttä ja voimälähteeksi arkeen eri ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien seurakuntalaisten kesken.</p> <p>Erityismessuilla ja -jumalanpalveluksilla tavoitetaan myös harvemmin osallistuvia seurakuntalaisia. Edellisvuoden tapaan pidettiin pääsiäisyön messu Pyhän Ristin kirkossa (messun jälkeen Hattula-pirtissä oli tarjolla pääsiäislammasta, happamatonta leipää ja yrttiteetä), Tyrvännön kirkkopyhä, Hyvän Tuomaan lyhtykirkko, jouluinen metsäkirkko Marttaristillä ja kaksi Tuomasmessua. Avustajien osallistumisella ja osallistamisella jumalanpalvelusten toteuttamiseen on suuri merkitys jumalanpalveluselämän kehittämisessä.</p> <p>3) Kaikki seurakunnan toimintamuodot liittyvät jumalanpalveluselämään.</p> <p>Lasten ja perheiden jumalanpalveluksia pidettiin seitsemän, mukaan lukien päivähoidon pääsiäiskirkot ja koulunsa aloittavien siunaaminen Pyhän Ristin kirkossa. Tyrvännön kirkossa pidettiin enkelikirkko ensimmäisenä adventtina. Jumalanpalvelusavustajille järjestettiin kesäkuussa koulutusta, johon osallistui 12 henkilöä.</p> <p>Tunnuslukuja 2019 (2018):</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Tilaisuus</th> <th>lkm</th> <th>osallistujia</th> <th>ehtoollinen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Messu</td> <td>54 (56)</td> <td>4284 (4004)</td> <td>2374 (2649)</td> </tr> <tr> <td>Viikkomessu</td> <td>11 (14)</td> <td>764 (539)</td> <td>444 (263)</td> </tr> <tr> <td>Sanajumalanpalvelus</td> <td>13 (14)</td> <td>1677 (1693)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Lasten ja perheiden jp</td> <td>7 (7)</td> <td>1014 (1101)</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Tilaisuus	lkm	osallistujia	ehtoollinen	Messu	54 (56)	4284 (4004)	2374 (2649)	Viikkomessu	11 (14)	764 (539)	444 (263)	Sanajumalanpalvelus	13 (14)	1677 (1693)		Lasten ja perheiden jp	7 (7)	1014 (1101)	
Tilaisuus	lkm	osallistujia	ehtoollinen																		
Messu	54 (56)	4284 (4004)	2374 (2649)																		
Viikkomessu	11 (14)	764 (539)	444 (263)																		
Sanajumalanpalvelus	13 (14)	1677 (1693)																			
Lasten ja perheiden jp	7 (7)	1014 (1101)																			

Jumalanpalveluselämä	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				35,48	-35,48	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-69 160		-69 160	-67 474,82	-1 685,18	97,6
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-69 160		-69 160	-67 439,34	-1 720,66	97,5
Toimintakulut (sisäiset)	-44 472		-44 472	-44 471,59	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-113 632		-113 632	-111 910,93	-1 720,66	98,5
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-37 904		-37 904	-37 903,51	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-151 535		-151 535	-149 814,44	-1 720,66	98,9

Hautaansiunaaminen	
Toiminta-ajatus	Hautaan siunaamisessa noudatetaan Hautaustoimilain lisäksi Kirkkolain ja -järjestyksen säädöksiä sekä Kirkollisten toimitusten kirjaa ja sen ohjeita. Hautaan siunaaminen on ehkä kaikkein arvostetuin kirkollinen toimitus. Siinä kohdataan ihminen usein hyvinkin herkässä ja haavoittuvassa tilassa. Tämän huomioon ottaminen on ensiarvoisen tärkeää koko hautaan siunaamisen ja hautauksen prosessissa.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Paneudutaan yksilöllisesti omaisten kohtaamiseen toimituskeskustelussa, itse toimituksessa ja muistotilaisuudessa ja myös hautaukseen liittyvissä eri palvelutilanteissa.</p> <p>Omaisten toivomukset on pyritty siunausjärjestelyissä ottamaan huomioon käytännön mahdollisuuksien mukaan. Omaisten toivomuksen mukaisesti toimituskeskustelut käytiin joko seurakunnan tiloissa tai vainajan lähiomaisten luona. Lähes poikkeuksetta pappi osallistui muistotilaisuuteen. Kanttori osallistui muistotilaisuuksiin, mikäli se aikataulullisesti oli mahdollista. Tapauskohtaisesti arvioidaan tarve lisäyhteydenottoihin ja tarvittaessa etsitään vertaistukea tai muuta apua.</p> <p>Hattulan seurakunnan kirkoissa ja hautausmailla oli hautaan siunaamia kaikkiaan 69 (78), joissa oli läsnä 2733 (2762) henkilöä. Yksi Tyrvännön sankarihautausmaahan siunatuista oli taistelukentältä löytynyt sankarivainaja. Kirkkoon kuulumattomia siunattiin 8. Lisäksi Hattulan papit siunasivat ne oman seurakunnan ja kunnan jäsenet, joiden siunaustoimitus oli Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan kappeleissa. Näitä tilaisuuksia oli 15 (10).</p> <p>Pyhäinpäivän messussa ja iltakirkossa luettiin edellisen pyhäinpäivän jälkeen siunattujen seurakunnan jäsenten nimet ja heidän läheisiään kutsuttiin kirkkoon.</p> <p>Seurakunnan tehtävä kuolemantapausten yhteydessä on säilynyt merkittävänä. Myös lähes jokainen kirkkoon kuulumaton siunataan. Siunaustilaisuuden jälkeen tehdyistä yhteydenotoista omaisiin ei ole saatavilla tarkkaa lukumäärää, koska ne on kirjattu joko papin tai diakoniatyöntekijän sielunhoitokäynneiksi.</p>

Hautaansiunaaminen	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				36,97	-36,97	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-38 880	4 100	-34 780	-35 519,63	739,63	102,1
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-38 880	4 100	-34 780	-35 482,66	702,66	102,0
Toimintakulut (sisäiset)	-26 489		-26 489	-26 488,88	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-65 369	4 100	-61 269	-61 971,54	702,66	101,1
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-21 016		-21 016	-21 016,07	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-86 385	4 100	-82 285	-82 987,61	702,66	100,9

Muut kirkolliset toimitukset	
Toiminta-ajatus	Tärkeimmät muut kirkolliset toimitukset ovat kaste, avioliittoon vihkiminen ja konfirmaatio. Lisäksi kirkollisiin toimituksiin kuuluu mm. avioliiton siunaaminen, kodin siunaaminen, yksityinen rippi ja ehtoollinen sairaan luona, erilaisiin elämänvaiheisiin liittyvät rukoushetket kuten häääpäivän vietto, uuden toimitilan valmistuminen jne.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Kohdataan ihmiset laadukkaasti heille ainutlaatuisissa elämäntilanteissa. Rohkaistaan seurakuntalaisia olemaan mukana toteutuksessa esimerkiksi lukemalla Raamatun tekstejä ja rukouksia sekä osallistumaan musiikkivalintoihin.</p> <p>Kasteita oli 58 (72), joista aikuiskasteita kuusi. Tilaisuuksissa oli läsnä yhteensä 1266 (1747) henkilöä. Kasteista 10 toimitettiin kirkoissa ja viisi Pappilanniemen kokoustilassa, muut joko lapsen kotona tai isovanhempien luona. Kastekoteihin jaettiin kaste-kynttilä ja <i>Kirkkovuosi lapsen kanssa</i> -kirja tai <i>Kotien rukouskirja</i>. Kastekeskustelut käytiin lapsen kotona tai seurakunnan tiloissa. Hattulan kirkossa on kastetaulu, johon jokaiselle kastetulle kiinnitetään huopaenkeli. Vuodenvaihteen jälkeen enkelit jaetaan perheille jumalanpalveluksen yhteydessä. Seurakunnan jäsenille syntyneistä lapsista kastetaan noin 94 %.</p> <p>Avioliittoon vihkimisiä toimitettiin 12 (30), joissa läsnä 974 (1942) henkilöä, avioliiton siunaamisia oli 1 (2), joissa läsnä 64 (44) henkilöä. Vihkipareille ja avioliiton siunaamisen pariskunnille annettiin vihkiraamattu. Toimituskeskustelut käytiin pääsääntöisesti vihkiharjoituksen yhteydessä. Lisäksi monet vihkiparit keskustelivat kanttorin kanssa erikseen vihkimusiikeista. Kirkollisten vihkimisten määrä suhteessa kaikkiin hattulalaisten solmimiin avioliittoihin on 12/23 (23/37).</p> <p>Pääsääntöisesti perheet osallistuvat mielellään rukousten ja tekstien lukemiseen kaste- ja vihkitoimituksissa. Se koetaan ”kunnia tehtävänä”.</p> <p>Talvirippikoulun ja kesä 1 leiririppikoulun konfirmaatiot toimitettiin seurakunnan pääjumalanpalveluksen yhteydessä klo 10 messussa, kesän muiden (3 leiriä) leiririppikoulujen konfirmaatiot erillisinä konfirmaatiomessuina Hattulan kirkossa ja Tyrvännön kirkossa klo 13. Kaikkiaan rippikouluryhmien konfirmaatioita oli 5 (5) ja niihin osallistui 1459 (1292) henkilöä. Rippikouluryhmät osallistuvat konfirmaatiomessujen suunnitteluun ja toteutukseen.</p> <p>Kodinsiunaamisia ei vuoden 2019 aikana ollut yhtään, yksityisiä ehtoollisen vietoja 3 (1).</p>

Muut kirkolliset toimitukset	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				30,02	-30,02	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-42 870	2 600	-40 270	-40 102,61	-167,39	99,6
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-42 870	2 600	-40 270	-40 072,59	-197,41	99,5
Toimintakulut (sisäiset)	-12 515		-12 515	-12 514,97	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-55 385	2 600	-52 785	-52 587,56	-197,41	99,6
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-18 682		-18 682	-18 681,81	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-74 067	2 600	-71 467	-71 269,37	-197,41	99,7

Aikuistyö ja muut seurakuntatilaisuudet	
Toiminta-ajatus	Hattulalaisille tarjotaan mahdollisuutta oman paikan löytämiseen seurakunnan elämässä. Aikuistyöhön luetaan säännöllisesti kokoontuvat ja sitoutumista edellyttävät pienryhmät ja aikuisille tarkoitettu retki-, leiri-, kurssi- ja retriittitoiminta. Muihin seurakuntatilaisuuksiin luetaan kaikille avoin toiminta, jolla tarjotaan mahdollisuus pyhän kokemiseen, keskinäisen yhteyden rakentumiseen ja tietopuoliseen kristittynä kasvamiseen ilman säännölliseen toimintaan sitoutumista.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Aikuisten pienryhmätoiminnan jatkuminen, tarvittaessa muokkaamalla toimintatapaa hattulalaisille paremmin soveltuvaksi.</p> <p>Syksyllä 2018 aloittanut uskonkysymysten pohdintaryhmä jatkoi huhtikuun 2019 loppuun asti, ja lokakuun 2019 alussa aloitti uusi ryhmä, joka jatkaa v. 2020. Pohdintaryhmän vetäjänä on vapaaehtoinen, pappi mukana noin joka kolmas kerta. Uusia ohjaajakoulutuksesta kiinnostuneita ei ollut.</p> <p>Aikuisten raamattupiiri kokoontui Parolassa vapaaehtoisvoimin keväällä ja syksyllä joka toinen viikko.</p> <p>Syksyllä aloitettiin NNKY:n materiaalia käyttävä aikuisten naisten "Voimasiskot" -ryhmä, jota varten vetäjät saivat NNKY:n koulutuksen. Ryhmään tuli viisi naista, ja se ehti kokoontua kertomusvuonna neljä kertaa (jatkaa v. 2020). Valteen-Salimäen diakoniapiiri jatkui säännöllisenä toimintana.</p> <p>Pienryhmätoimintaan osallistujia oli vähän, mutta niissä on mahdollisuus syvällisten aiheiden käsittelyyn ja hyvää omaehtoista toimintaa. "Voimasiskot" ovat kokeneet kokoontumiset voimauttavina. Pohdintaryhmän jatko arvioidaan keväällä 2020.</p> <p>2) Kristillinen julistus, opetus ja seurakuntayhteyden kokeminen myös laitoksissa, palvelukodeissa ja syrjäisemmissä kylissä asuvien ulottuville.</p> <p>Pidettiin 11 kinkerit eri puolilla seurakuntaa, aiheena pyhä ehtoollinen. Kinkereitä pidetään niissä kylissä, joissa on koteja tai kylätaloja, joihin otetaan vastaan. Laitoksissa ja palvelukodeissa järjestettiin säännöllisesti hartaushetkiä (kuukausittain Tuulia-kodissa, Willa Katinalassa ja Punojanportissa; lisäksi Ilveskodissa, Ilonpissarassa, Kissankellossa, Parolanpuistossa ja Pappilanniemen vuodeosastolla). Laitosten ja palvelukotien hartaudet palvelevat niitä ikäihmisiä, joiden on muuten vaikea osallistua jumalanpalveluselämään; vuodeosastolla niitä voi jatkossa pitää enemmänkin.</p> <p>SPR:n Juttutuvalla pidettiin hartaus kerran kuussa, Vanamajalla iltatilaisuudet ke-säkuukausina.</p> <p>3) Koko seurakuntaa kutsuvien tilaisuuksien järjestäminen eri yhteistyötahojen kanssa sekä seurakunnan omien pappien raamattuluentojen sarja.</p> <p>Tömäjärven leirikeskuksessa järjestettiin toukokuussa naisten ilta, heinäkuussa aikuisten saunailta ja syyskuun alussa miesten saunailta. Saunailtoihin Tömäjärvelle ei ollut paljoa tulijoita. Heinäkuussa järjestettiin yhdessä Hämeenlinna-Vanajan ja Janakkalan seurakunnan kanssa ohjattu polkupyöräretki joihinkin seudun kirkkoihin. Polkupyöräretki hartauksineen onnistui hyvin, mutta osallistujia oli vähän. Seurakunnan omat papit esitelmöivät Raamatusta sekä elo-syyskuussa Tyrvännön kirkossa (Laulujen laulusta) että marraskuussa Juteinitalossa (Matt. 25. luku). Nämä tilaisuudet keräsivät kuulijoita suhteellisen hyvin, ja niitä kannattaa järjestää jatkossakin. Yhteistoimintaa oli myös mm. veteraanijärjestöjen kanssa.</p>

Aikuistyö	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				0,99	-0,99	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-3 750		-3 750	-2 615,98	-1 134,02	69,8
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-3 750		-3 750	-2 614,99	-1 135,01	69,7
Toimintakulut (sisäiset)	-562		-562	-562,16	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-4 312		-4 312	-3 177,15	-1 135,01	73,7
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-1 160		-1 160	-1 160,19	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-5 472		-5 472	-4 337,34	-1 135,01	79,3

Muut seurakuntatilaisuudet	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				18,86	-18,86	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-27 340	1 700	-25 640	-25 970,07	330,07	101,3
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-27 340	1 700	-25 640	-25 951,21	311,21	101,2
Toimintakulut (sisäiset)	-9 331		-9 331	-9 331,35	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-36 671	1 700	-34 971	-35 282,56	311,21	100,9
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-12 526		-12 526	-12 525,81	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-49 197	1 700	-47 497	-47 808,37	311,21	100,7

Tiedotus ja viestintä	
Toiminta-ajatus	Tiedotus tekee seurakunnan toiminnan laadukkaalla, asiallisella mutta myös hauskaalla tavalla tunnetuksi ja auttaa ihmisiä pääsemään osalliseksi seurakunnan sanomasta ja seurakuntayhteydestä.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Tiedot seurakunnan yksittäisistä tilaisuuksista ovat paikkakuntalaisten löydettävissä painetusta mediasta.</p> <p>Sanomalehti-ilmoituksia oli lähes viikoittain Kaupunkiuutisissa ja lyhyesti Hämeen Sanomissa sekä kuukausittain Hattulaan.fi-lehdessä (viimeksi mainittu myös verkkolehdenä). Liian kalliiksi tulleesta postin Kotisuora-jakelusta luovuttiin syksyn aikana, niin että suurimmassa osassa Hattulaa (93 % painoksesta) jakelun suorittaa Hämeenlinnan Jakelupalvelu Oy. Lisäksi joissakin kylissä on vapaaehtoisia jakajia, ja muutamiin kymmeneen osoitteisiin esite postitetaan kirjeenä.</p> <p>2) Tiedot seurakunnan lähikuukausien tilaisuuksista ja toiminnan kokonaisuudesta ovat löydettävissä ajantasaisina verkkosivuilta.</p> <p>Seurakunnan verkkosivut pidettiin ajan tasalla, niin että tiedot lähikuukausien tilaisuuksista ja toiminnan kokonaisuudesta olivat löydettävissä sieltä.</p> <p>3) Sosiaalisessa mediassa pidetään seurakuntaelämää esillä iloisella ilmeellä some-tiimin laatiman strategian mukaan</p> <p>Kertomusvuoden aikana Facebook-julkaisuja tehtiin 89 (edellisvuonna 84), seuraajien määrä kasvoi 18 % lähes kolmeensataan. Instagramissa some-tiimi asetti tavoitteekseen kaksi päivitystä viikossa; kertomusvuonna julkaisujen määrä (102) yli kolminkertaistui edellisvuodesta, ja seuraajien määrä kasvoi 39 % yli 340:een, niin, että siitä tuli Facebookia seuratumpi tiedotuskanava. Rippikoululeireillä myös nuoret tuottivat upeaa some-sisältöä.</p> <p>Tiedotus tapahtui suunnitellusti ja pysyi budjetissa ilmoitushintojen noususta huolimatta. Painetussa mediassa tiedottamisen kustannukset nousevat yleistä inflaatiota nopeammin, ja sähköinen media valtaa alaa yhteiskunnassa. Sosiaalisessa mediassa kasvava joukko seurasi seurakunnan julkaisuja säännöllisesti. Toimintaa tulisi kuitenkin jatkossa tuoda vielä enemmän läpinäkyväksi.</p> <p>Kuten jo hyväksytyissä suunnitelmissa todetaan, viimeistään vuonna 2021 on arvioitava, onko tarkoituksenmukaista jatkaa sanomalehti-ilmoittelua entisessä laajuudessaan.</p> <p>Seurakunnan sisäiset viestintäkäytännöt kaipaavat kehittämistä.</p>

Tiedotus ja viestintä	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintakulut (ulkoiset)	-45 840	1 450	-44 390	-42 124,08	-2 265,92	94,9
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-45 840	1 450	-44 390	-42 124,08	-2 265,92	94,9
Toimintakulut (sisäiset)	-511		-511	-510,92	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-46 351	1 450	-44 901	-42 635,00	-2 265,92	95,0
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-13 183		-13 183	-13 183,13	0,00	100,0
Työalagate (ulkoiset ja sisäiset)	-59 534	1 450	-58 084	-55 818,13	-2 265,92	96,1

Musiikki	
Toiminta-ajatus	Luodaan yhteyttä, julistetaan ilosanomaa ja lohdutetaan murheellisia tarjoten elävää kirkkomusiikkia kuunneltavaksi, laulettavaksi ja soitettavaksi. Kaikessa musiikkitoiminnassa on mukana myös musiikkikasvatuksellinen näkökulma.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Lisätään mahdollisuuksia elävän kirkkomusiikin kuuntelemiseen, laulamiseen ja soittamiseen, esim. lapsiperheille ja nuorille musisoimishetkiä kirkossa. Riparilauluja on laulettu kirkossa perjantai-iltaisain syyskuusta 2019. Nämä tilaisuudet ovat olleet erityinen ilonaihe, joihin on osallistunut paljon nuoria ja myös aikuisia. Tilaisuuden jälkeen nuoret ovat usein jääneet kirkkoon vielä soittamaan ja laulamaan. Paljolti juuri näiden aktiivisten nuorten ansiota ja mainion yhteistyön tulosta ovat niin Nuorten lauluryhmä kuin Riparilaulutkin.</p> <p>2) Madalletaan kynnyksiä osallistumiseen. Esim. musiikkiryhmiä laulajia mukaan vanhainkoteihin, Eloisat-laulukerho muutettiin Toivevirsiin laulajaisiksi.</p> <p>3) Kehitetään yhteistyötä eri työalojen ja muiden alueen toimijoiden kanssa. Kirkkokonsertteja ja muita musiikkitilaisuuksia, kuten ISKO:n kanssa Riparilauluja Nuoren seurakunnan veisukirjasta, Kauneimmat joululaulut myös sivukylillä.</p> <p>Vakiintunutta toimintaa: Pyhän Ristin kuoro on perinteikäs ja aktiivisesti toimiva kirkkokuoro, johtajanaan Ari Lehtonen. Sen lisäksi seurakunnan musiikkitoimijoina ovat ahkeroineet ansiokkaasti mm. soololaulajat, kelloyhtyeet ja muut soittajat sekä Hattulan Kirkkolaulajat. Konsertteja ja yhteislaulutilaisuuksia on järjestetty myös yhteistyössä monien eri toimijoiden kanssa.</p> <p>Asetetut tavoitteet voidaan katsoa saavutetun hyvin.</p>

Musiikki	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	1 600		1 600	1 390,00	210,00	86,9
Toimintakulut (ulkoiset)	-40 110	-800	-40 910	-39 413,00	-1 497,00	96,3
Toimintakate 1 (ulkoisen)	-38 510	-800	-39 310	-38 023,00	-1 287,00	96,7
Toimintakulut (sisäiset)	-64 531		-64 531	-64 530,57	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoisen ja sisäinen)	-103 041	-800	-103 841	-102 553,57	-1 287,00	98,8
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-32 076		-32 076	-32 075,92	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-135 116	-800	-135 916	-134 629,49	-1 287,00	99,1

Varhaiskasvatus: päiväkerho, pyhäkoulu ja muu lapsi- ja nuorisotyö	
Toiminta-ajatus	Järjestetään laadukasta ja turvallista varhaiskasvatusta. Kerrotaan lapsille rakastavasta Jumalasta, tuetaan kotien kristillistä kasvatusta ja perheiden seurakuntayhteyttä. Lasta rohkaistaan kysymään, pohtimaan ja kertomaan omia ajatuksiaan.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Järjestetään laadukasta ja turvallista varhaiskasvatusta. Päiväkerholaisia oli keväällä 18 ja syksyllä 17. Kasvatuskeskusteluja vanhempien kanssa pidettiin suunnitellusti. Päiväkerhot tekivät talvi- ja kevätretket Tömäjärvelle.</p> <p>Kustannus 3 064 € / päiväkerholainen (2 191 €).</p> <p>Perhekerhoissa oli keväällä 18 aikuista, 32 lasta, syksyllä 22 aikuista, 39 lasta. Perhekerho on edelleen kasvava toimintamuoto. Perhekerhon retki tehtiin Särkänniemeen toukokuussa.</p> <p>2) Kohdataan kaikki hattulalaiset lapset. Päiväkotikäyntejä tehtiin 4 kertaa kaikissa päiväkotiryhmissä (28 ryhmää). Päiväkotiyhteistyössä kohdataan kaikki hattulalaiset lapset (n. 450 lasta).</p> <p>Toukokuussa pidettiin Pyhän Ristin kirkon seikkailut kunnan eskareille (115 osallistujaa). Viisivuotiaille pidettiin yhteinen syntymäpäiväjuhla Hattulan kirkossa (100 henkeä).</p> <p>3) Kehitetään perheiden jumalanpalveluksia ja pyhäkouluhetkiä. Loppiaisen perhemessu, talvitapahtuman perhekirkko, lasten pääsiäiskirkot, lapsiperheiden kevätkirkko, puistokirkko seurakuntatalon puistossa, seikkailu pimeässä kirkossa marraskuussa, enkelikirkko Tyrvännössä adventtina, lapsiperheiden joulukirkko 4. adventtina.</p> <p>Pimeän kirkon seikkailu ja puistokirkko olivat onnistuneita kokeiluja, joita jatketaan.</p> <p>4) Päivitetään seurakunnan varhaiskasvatussuunnitelma (VASU). Ei toteutunut</p>

Päiväkerho	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	1 000		1 000	1 124,42	-124,42	112,4
Toimintakulut (ulkoiset)	-83 610	-4 500	-88 110	-79 206,92	-8 903,08	89,9
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-82 610	-4 500	-87 110	-78 082,50	-9 027,50	89,6
Toimintakulut (sisäiset)	-552		-552	-551,56	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-83 162	-4 500	-87 662	-78 634,06	-9 027,50	89,7
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-28 594		-28 594	-28 593,68	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-111 755	-4 500	-116 255	-107 227,74	-9 027,50	92,2

Pyhäkoulu	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				10,42	-10,42	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-7 310		-7 310	-7 968,97	658,97	109,0
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-7 310		-7 310	-7 958,55	648,55	108,9
Toimintakulut (sisäiset)	-513		-513	-513,07	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-7 823		-7 823	-8 471,62	648,55	108,3
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-2 676		-2 676	-2 676,23	0,00	100,0
Työalakatte (ulkoiset ja sisäiset)	-10 499		-10 499	-11 147,85	648,55	106,2

Muu lapsi- ja nuorisotyö	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	500		500	15,58	484,42	3,1
Toimintakulut (ulkoiset)	-39 720	1 900	-37 820	-37 089,95	-730,05	98,1
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-39 220	1 900	-37 320	-37 074,37	-245,63	99,3
Toimintakulut (sisäiset)	-3 321		-3 321	-3 321,00	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-42 541	1 900	-40 641	-40 395,37	-245,63	99,4
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-15 050		-15 050	-15 050,03	0,00	100,0
Työalakatte (ulkoiset ja sisäiset)	-57 591	1 900	-55 691	-55 445,40	-245,63	99,6

Varhaisnuorisotyö	
Toiminta-ajatus	Tarjota laadukasta, huomioonottavaa ja kristillistä sanomaa välittävää toimintaa alakouluikäisille lapsille. Olla se taho, joka näkee, kuuntelee ja kohtaa lapsia ja pysähtyy olemaan heidän kanssaan.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Vastataan paremmin lasten leiripaikkojen tarpeeseen. Lasten syysleirit siirrettiin pidettäväksi syyslomaksi, jotta voitiin tarjota yhtä ylimääräistä leiriä 1-3 luokkalaisille. Leirille ei kuitenkaan tullut määräaikaan mennessä tarpeeksi osallistujia, joten leiriä ei järjestetty.</p> <p>2) Kehitetään työtä tarjoamalla uutta tapahtumaa lapsille. Suunnitelmissa oli osallistua valtakunnalliseen Yö Kirkossa -tapahtumaan, mutta tapahtuma päätettiin siirtää ajankohtaan, kun uusi seurakuntatalo on käytössä. Kirkossa vietettävä yö olisi vaatinut erityislupia viranomaisilta ja tapahtumaa pohdittaessa eteen tuli turvallisuuteen vaikuttavia seikkoja, jonka vuoksi oli järkevää siirtää tapahtuman ajankohtaa ja paikkaa.</p> <p>3) Kehitetään lasten parissa tehtävää nettityötä. Uutena työmuotona käynnistetään tukihenkilötoimintaa koulukiusatuille nuorille sosiaalisen median kautta. Keskusteltiin lasten kanssa sosiaalisen median käytöstä Minihuiliksella ja tutustuttiin lasten avulla paljon heidän käyttämäänsä Tik Tok -sovellukseen. Tutustuttiin myös yhteen muuhun sovellukseen, jota lapset käyttivät. Sovelluksesta käytiin keskustelua lasten, ohjaajien, Ankkuripoliisin ja Hattulaverkon kanssa, sillä hyvin haitallisia lieveilmiöitä. Tukihenkilötoiminta sosiaalisen median kautta sai nimekseen Tuki-Z ja siihen on nyt koulutettu aikuisia vapaaehtoisia. Työ ei vielä ole tavoittanut nuoria.</p> <p>Avoimien ovien toiminta 4.-6. luokkalaisille eli MiniHuulis oli avoinna vuoden aikana 24 kertaa (24/v.18, 25/v.17) ja kävijöitä oli yhteensä 640 (408/v.18, 477/v.17). Uusia apuohjaajia tilalle koulutettiin kolme. Minihuulisohjaajille järjestettiin yhdessä Huulisohjaajien kanssa keväällä ja syksyllä kiitosretket. MiniHuuliksen suosio kasvoi huomasti.</p> <p>Kesällä Tömäjärvellä järjestettiin kolme ja syksyllä kaksi leiriä. Syksyn leireiltä lähtien otettiin käyttöön uusi sähköinen ilmoittautuminen, joka mahdollisti tasa- puolisemman ja asiakasystävällisemmän ilmoittautumiskäytännön.</p> <p>10-synttäreitä juhli Hattulan kirkossa 70 % ikäluokasta (57 %/v.18, 64 %/v.17) Tömäjärven joulupajapäivän osallistujamäärä täyttyi kokonaisuudessaan.</p>

Varhaisnuorisotyö	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	1 450		1 450	1 458,71	-8,71	100,6
Toimintakulut (ulkoiset)	-43 180		-43 180	-41 125,78	-2 054,22	95,2
Toimintakate 1 (ulkoisen)	-41 730		-41 730	-39 667,07	-2 062,93	95,1
Toimintakulut (sisäiset)	-10 273		-10 273	-10 273,35	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoisen ja sisäisen)	-52 003		-52 003	-49 940,42	-2 062,93	96,0
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-17 383		-17 383	-17 383,23	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-69 387		-69 387	-67 323,65	-2 062,93	97,0

Koulu- ja oppilaitostyö	
Toiminta-ajatus	Kohdata koulujen ja lukion sekä ammatillisten oppilaitosten opiskelijoita ja opettajia. Koulutyön kautta tehdään näkyväksi seurakuntaa, opetetaan kristillistä uskoa, elämäntapaa, arvomaailmaa ja traditioita.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Lisätään alakoulujen oppilaiden tietämystä omasta seurakunnasta. Alakouluille oli suunnitelmassa tarjota seurakunnan mahdollisuutta osallistua uskontotunteihin erityisesti silloin, kun aiheena on oma seurakunta. Tämä ei toteutunut.</p> <p>2) Yläkoulun Vanhemmuuden tukipuiden kehittäminen. Vanhemmuuden tukipuiden kehittäminen ei toteutunut, tukipuita ei toteutettu 8. ja 9. luokille.</p> <p>3) Opiskelijoiden opiskeluhyvinvoinnin lisääminen Lepaan oppilaitoksessa. Oppilaitospastorin päivystyksen aloittaminen syksyllä Lepaan kampuksella ei toteutunut nuorisotyön papin virkavapauden vuoksi.</p> <p>Alakouluilla pidettiin yhteensä 15 hartautta (21). Työntekijä opetteli hartauksiin viittomat tervehdykseen ja itsensä esittelyyn kuulovammaisten huomioimiseksi.</p> <p>Parolan yhteiskoululla ja lukiossa pidettiin kevätkaudella viikoittaiset aamun-avaukset, syyskaudella niiden pito lopetettiin, koska keskusradiohartauksia ei voitu järjestää uskonnonvapauslain mukaisesti. Yhteiskoululla osallistuttiin perinteiseen pääsiäismunanmaalauuskilpailuun ja pääsiäishartauteen sekä itsenäisyyspäivän aaton aamutilaisuuteen. Lepaan kampuksella osallistuttiin joulujuhlaan tuomalla seurakunnan tervehdys.</p> <p>Vuoden aikana koulut kokoontuivat seuraaviin jumalanpalveluksiin: Juteinin koulun kevätkirkko, Parolan yhteiskoulun ja lukion koulunaloituskirkko ja joulukirkko. Lepaan koulu järjesti joulujuhlan Tyrvännön kirkossa yhteistyössä seurakunnan kanssa.</p> <p>Alakoulut osallistuivat Juteinitalossa enkelinäyttelyyn omilla teoksillaan. Lähetystyöntekijä Heikki Takko vieraili syksyllä kolmessa koulussa. Kiinnostusta olisi ollut enemmänkin, mutta aikataulut eivät antaneet myöden useammalle vierailulle.</p> <p>Tömäjärvellä pidettiin vuoden aikana seiskapäivät, Parolan koulun luokan luokkaretki ja Juteinin kuntouttavan luokan retkipäivä. Kiusaamisen vastaisia KiVa tunteja pidettiin yhteistyössä kuraattorin kanssa yhteensä 7 kertaa (17). Koulu- ja oppilaitostyö on tärkeä työala, jossa tavoitetaan sadoittain lapsia ja nuoria. Työstä on saatu paljon hyvää palautetta.</p>

Koulu- ja oppilaitostyö	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				79,00	-79,00	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-28 120	2 480	-25 640	-21 131,09	-4 508,91	82,4
Toimintakate 1 (ulkoisen)	-28 120	2 480	-25 640	-21 052,09	-4 587,91	82,1
Toimintakulut (sisäiset)	-1 655		-1 655	-1 654,67	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoisen ja sisäinen)	-29 775	2 480	-27 295	-22 706,76	-4 587,91	83,2
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-8 671		-8 671	-8 671,28	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-38 446	2 480	-35 966	-31 378,04	-4 587,91	87,2

Rippikoulutyö	
Toiminta-ajatus	<p>Järjestetään Kirkkojärjestyksen velvoittamaa rippikoulua eli kasteopetusta, jossa nuoria perehdytetään kirkon yhteiseen uskoon ja ohjataan elämään seurakunnan yhteydessä.</p> <p>Rippikoulun sisällön ja keston määrittelee piispainkokouksen vahvistama ”Suuri ihme - Rippikoulusuunnitelma 2017. Elämää Jumalan kasvojen edessä”. Rippikoulutyöllä on v. 2019 tuomiokapitulissa vahvistettu johtosääntö.</p>
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Pyritään saamaan rippikouluun koko ikäluokka. Rippikouluja järjestettiin viisi, neljä kesällä ja yksi talvella hiihtolomalla. Kaikki leirit pidettiin Tömäjärven leirikeskuksessa leirimuotoisina. Rippikouluihin sisältyi viikonloppujakso kevään aikana. Leireille osallistui 114 (86) nuorta. Muualla, kuin oman seurakunnan rippikoulussa käyneitä oli 3 (7). Aikuisrippikoulun kävi 1 (3) henkilöä ja yksityisrippikoulun yksi. (1). Kaikkiaan rippikoulun käyneitä oli 119 (101). Rippikouluun ilmoittautumisessa otettiin käyttöön seurakunnan nettisivuille laadittu lomake. Ilmoittautumiskäytäntöä kehitetään edelleen.</p> <p>Rippikoulussa tavoitettiin 97,5 % ikäluokasta. Kustannus 1 691 € / rippikoululainen (2 389 €).</p> <p>2) Kehitetään rippikoulun seurakuntaan tutustumisjaksoa ja rippikoulutahtumia nuoria innostavaksi. Rippikouluryhmille järjestettiin yhteisenä opetuksena Juonnettu jumis ja Musatapahtuma. Lähetys ja diakoniaoppitunnit pidettiin ryhmäkohtaisesti ennen leirijaksoa. Seurakuntaan tutustumisjakson kehittämiseen koettiin tarvetta, mutta ei ehditty tarpeeksi perehtyä ennen 2020 rippikoulujen ilmoittautumisia. Riparipassin uusimisen tarve tulee ajankohtaiseksi vuoden 2021 rippikouluja suunniteltaessa.</p> <p>3) Pyritään järjestämään monipuolista ja nuoria innostavaa opetusta ja sitouttamaan nuoria seurakuntaelämään. Rippileirien ohjelmaa yhtenäistettiin entisestään. Opetuksessa pyrittiin huomioimaan rippikoulusuunnitelma Suuri ihme osallistamalla nuoria ja kehittämällä opetusta enemmän keskustelu ja osallistumispainotteiseksi. Älypuhelimia käytettiin opetuksessa ja loppu-kertauksessa opetusvälineenä. Palaute rippikoululaisilta oli pääasiassa positiivista.</p> <p>Kesän leirien (pois lukien kesä 4) suuret ryhmäkoot toivat haastetta ohjelman toteutukseen ja ryhmäytymiseen. Rippikoulusuunnitelma Suuri ihme koettiin toimivaksi ja inspiroivaksi, parhaan hyödyn saamiseksi kaivataan vielä perehtymistä.</p> <p>4) Kehitetään yhteydenpitoa perheisiin. Vanhemmille järjestettiin yhteinen vanhempainilta. Kummit kutsuttiin siunaamaan kummilastaan konfirmaatioon.</p>

Rippikoulutyö	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	11 760		11 760	11 415,57	344,43	97,1
Toimintakulut (ulkoiset)	-139 710	18 000	-121 710	-110 960,93	-10 749,07	91,2
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-127 950	18 000	-109 950	-99 545,36	-10 404,64	90,5
Toimintakulut (sisäiset)	-43 472		-43 472	-43 471,96	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-171 422	18 000	-153 422	-143 017,32	-10 404,64	93,2
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-53 169		-53 169	-53 169,15	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-224 591	18 000	-206 591	-196 186,47	-10 404,64	95,0

Nuorisotyö	
Toiminta-ajatus	Nuorisotyön keskeisiä toimintamuotoja ovat avoimien ovien toiminta Huilis ja isoskoulutus sekä nuorten aikuisten toiminta Echo. Nuorisotyö tarjoaa nuorille mahdollisuuksia osallistua seurakunnan toimintaan, rohkaisee vaikuttamaan siihen ja tapahtumiin ja auttaa nuoria löytämään oman paikkansa seurakunnassa.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Kehitetään Huilistoimintaa enemmän nuorten tarpeita palvelevaksi. Huiliksen aukioloaikoja muutettiin myöhemmäksi nuorten pyyntöjen perusteella. Myöskin Huiliksen sisustusta muokattiin palvelemaan paremmin yhdessäoloa ja lautapeliä pelaamista. Keskimäärin kävijöitä oli syksyllä noin 16/kerta.</p> <p>2) Lisätään sosiaalisen median käyttöä nuorisotyössä. Sosiaalinen media ja muut viestimet kulkevat nuorisotyössä työvälineenä päivittäin. Niiden kautta ja avulla keskustellaan nuorten kanssa ja tiedotetaan toiminnasta ja erilaisista tapahtumista.</p> <p>Viranhaltija on tehnyt Snapchat- ja Instagramtilit ja käyttänyt niitä nuorten tavoittamiseen erilaisiin tilauksiin ja avoimien ovien toimintaan.</p> <p>3) Parannetaan nuorisotyön näkyvyyttä seurakunnan nettisivuilla. Nuorisotyön toiminnan löytäminen on helpotettu sivuilla, kävijän ei tarvitse painaa yhtä monta linkkiä kuin aiemmin</p> <p>Syksyn isoskoulutuksen aloitti yhteensä 39 (32) uutta isosta. Vuonna 2019 isoskoulutusta käytiin siis 69:n isosen voimin. Vuoden 2019 syksyllä järjestettiin kaksi isosleiriä, isosillat ja jouluna iskon puurojuhlan jonne osallistujia tuli 74. Viranhaltija on kuluvan kauden aikana käyttänyt ja kehittänyt olemassa olevaa isoskoulutusmateriaalia ja tämän pohjalta materiaalia uudistetaan tulevaa syyskautta varten.</p> <p>Jouluna järjestettiin perinteiset joululahjavalvojaiset, osallistujia oli 25 (27). Osallistujat olivat seurakunnan toiminnassa mukana toimivia nuoria, joko isoskoulutuksen tai muun toiminnan kautta.</p> <p>Vuoden aikana osallistuttiin Hämeenlinnassa järjestettyyn rovastikunnalliseen Isospamaukseen. Hattulasta isosia tapahtumaan lähti 5.</p> <p>Nuorisotyön vakituinen viranhaltija irtisanoutui 1.2.2019 alkaen. Alkuvuoden 2019 nuorisotyöstä vastasi viransijainen ja huhtikuussa virka täytettiin määräaikaisena vuoden loppuun. Toimintasuunnitelman tavoitteet on kuitenkin saavutettu hyvin.</p>

Nuorisotyö	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				733,28	-733,28	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-66 570		-66 570	-66 568,52	-1,48	100,0
Toimintakate 1 (ulkoisen)	-66 570		-66 570	-65 835,24	-734,76	98,9
Toimintakulut (sisäiset)	-24 416		-24 416	-24 415,77	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoisen ja sisäinen)	-90 986		-90 986	-90 251,01	-734,76	99,2
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-30 813		-30 813	-30 813,40	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-121 799		-121 799	-121 064,41	-734,76	99,4

Erityisnuorisotyö	
Toiminta-ajatus	<p>"Rakasta minua eniten silloin kun ansaitsen sitä vähiten"</p> <p>Erityisnuorisotyö on etsivää, kohtaavaa ja läsnä olevaa työtä, jossa toimitaan yhdessä niiden lasten, nuorten ja perheiden kanssa, jotka tarvitsevat elämässään erityistä tukea. Näin kirkko etsii yhteyttä niihin nuoriin, jotka ovat kadottaneet yhteyden seurakuntaan ja joille on tärkeää saada kokea hyväksytyksi tulemisen tunne sellaisena kuin on kaikkine vikoineen ja heikkouksineen. Sen myötä myös Jumalan armon ja rakkauden kokemus tulee tutummaksi.</p>
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Uutena työmuotona käynnistetään tukihenkilötoimintaa koulukiusatuille nuorille sosiaalisen median kautta. Ensimmäisten vapaaehtoisten aikuisten koulutus toteutettiin ja siihen osallistui 8 aikuista eripuolilta Hattulaa.</p> <p>2) Moottoripajatoiminnan kehittäminen tavoittamaan erityisesti tukea tarvitsevia nuoria ulkopuolisuuden ehkäisemiseksi. Hattulan kunnan, seurakunnan ja Nuori kirkko ry:n yhteistoimintana toteutettua Moottoripajatoimintaa lisättiin siten, että paja oli syyskaudella auki 2 iltana viikossa. Tiistai-iltojen pajat keskittyvät omien mopojen korjaukseen ja huoltoon, torstai-illat taas pajan kisa-auton rakentamiseen. Seurakunnan työntekijä oli mukana illoissa n. joka kolmas viikko.</p> <p>3) KriisiSaappaan pilotointi nuorten kriisityönmuotona. KriisiSaapas on Palveluoperaatio Saappaalle kehitteillä oleva uusi työmuoto, jonka tarkoitus on akuuteissa kriisitilanteissa kohdata niitä nuoria, jotka eivät hakeudu olemassa oleviin kriisipalveluihin, vaan reagoivat kriisitilanteisiin kokoontumalla ulos ja käyttämällä päihteitä. Tavoite ei toteutunut.</p> <p>Palveluoperaatio Saappaalla oli 2 vapaaehtoisten koulutus-viikonloppua, joihin jo toiminnassa mukana olleet saivat osallistua. Osallistujista uusia oli 10. Partioiteja toteutettiin 15 (24/2018). Iltojen aikana tavoitettiin 1196 nuorta (1455/2018). FestariSaapas toimi sekä Wanaja Festareilla, että Mellakafestivaalissa. Mellakafestivaalissa Saappaalla oli oma tukikohta ja selviämisteltta molempina festivaaliltoina ja Saapas toimi osana festivaaliorganisaatiota. Wanajassa päivystys toteutui vain ensimmäisenä iltana. Kontakteja Wanajasta tuli 32, Mellakassa 435. Festari-päivystysten kustannukset korvasi Nuori Kirkko ry.</p> <p>Saappaalla on tärkeä rooli toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten elämässä heille sopivana väylänä osallistua seurakunnan toimintaan, olla hengellisenä yhteisönä ja omana tapana tehdä nuorisodiakoniaa. Saapas on viranhaltijan työkaluna, jolla tavoittaa ne nuoret, joita ei virka-aikaan löydä mistään (nuoret, joilla on ongelmia päihteiden kanssa tai vuorokausirytmieissä).</p> <p>Pienryhmätoiminta käynnistyi syyslukukauden alussa yhteistyössä koulun kanssa. Pienryhmiä oli 3, joissa kussakin vierailtiin joka kolmas viikko. Ryhmät muodostuivat koulun pienluokista, yksi kehitysvammaisille, toinen oppimishaasteista kärsiville ja kolmas Jopo luokalle. Sosiaalinen median kautta keskustellaan lukuisien nuorten kanssa päivittäin niin ryhmä- kuin yksilökeskustelujakin.</p>

Erityisnuorisotyö	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				157,65	-157,65	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-37 740	-400	-38 140	-36 879,27	-1 260,73	96,7
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-37 740	-400	-38 140	-36 721,62	-1 418,38	96,3
Toimintakulut (sisäiset)	-4 073		-4 073	-4 073,04	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-41 813	-400	-42 213	-40 794,66	-1 418,38	96,6
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-14 406		-14 406	-14 406,23	0,00	100,0
Työalakatte (ulkoiset ja sisäiset)	-56 219	-400	-56 619	-55 200,89	-1 418,38	97,5

Diakonia	
Toiminta-ajatus	<p>Diakonia on kristillistä palvelua, joka toteutuu ihmisten kohtaamisissa eri muodoissa. Sen kautta ihminen voi osallistua seurakunnan toimintaan ja kuulua yhteisöön, jossa voi tarkastella suhdettaan itseensä, lähimmäisiinsä ja Luojaansa.</p> <p><i>"Lähimmäistemme kärsimykset, puute, tuskat vaikeat lahjojamme, voimiamme palvelukseen kutsuvat. Auta, että heitä emme huomaamatta jättäisi, jotta armokasvojasi pois et meistä kääntäisi."</i> V. 432:3</p>
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Kohdata ihmisiä ja tarjota heille mahdollisuutta osallistua ja toimia seurakunnassa. Kohderyhmänä on erityisesti perhetyö. Vuoden aikana diakonia-työssä on kohdattu lähes 5700 (noin 4500) henkilöä yksilötyössä ja ryhmätoiminnassa.</p> <p>Ryhmätoiminta on ollut kerhoja, retkiä, erilaisia tilaisuuksia, tapahtumia, hartauksia ja juhlia, joissa on kohdattu yli 3552 (2484) eri-ikäistä ja erilaisissa elämäntilanteissa elävää ihmistä. Osa toiminnasta toteutettiin yhdessä eri yhteistyötahojen kanssa. Osallistuttiin Hyvinvointimessuille, Hattula-päiville ja Hattulan Joulun avaukseen. Omaishoidon tukiverkoston toiminta Hämeenlinnan seudulla koordinoi ja järjestää yhdessä tapahtumia ja tilaisuuksia.</p> <p>Yksilökohtaiset kohtaamiset tapahtuvat vastaanotolla, kodeissa ja laitoksissa.</p> <p>2) Etsiä, lievittää ja poistaa hätää ja kärsimystä ihmisten keskuudessa. Ihmisten kokonaisvaltaisessa auttamisessa on huomioitu sosiaaliset, psyykkiset, hengelliset ja taloudelliset ongelmat. Lähes puolella kohtaamisten syynä oli talouteen liittyvät asiat. Eniten kohdattiin 40–69-vuotiaita sekä yli 70-vuotiaita. Yksinasuvia kohdattavista oli yli puolet (308) ja lapsiperheitä oli 139. Työelämän ulkopuolella oli heistä 443 henkilöä.</p> <p>Avustuksia myönnettiin yhteensä 10 677,82€, joista Kirkon diakoniarahaston kautta saatuja varoja 1 166,46€/ 3 000 €. Lisäksi ulkopuolisilta tahoilta saatiin jouluavustuksia. Kaikkiaan vuoden aikana jaettiin 1763 (1517) elintarvikekassia, noin 147 kassia/kk ja 764 EU-kassia, noin 64 kassia/kk, 9 839,42 kg (649 EU-kassia, 4 482 kg). Yksityisten, yhteisöjen ja järjestöjen lahjoituksilla vietiin joululoa ja helpotettiin etenkin lapsiperheiden taloudellista ahdinkoa.</p> <p>3) Tehdä yhteistyötä eri työmuotojen ja toimijoiden kanssa (kunta, järjestöt, yhteistyökumppanit).</p> <p>Yhteistyö eri tahojen kanssa mahdollistaa monipuolisen ja laadukkaan toiminnan ja poistaa päällekkäistä tarjontaa.</p> <p>Tavoitteiden mukainen toiminta, erilaiset tilaisuudet ja tapahtumat toteutuivat suunnitellusti. Vain isovanhempien/vähävaraisten perheleiri ei toteutunut osallistujien vähyyden vuoksi. Hyvän jakamiseen ja toisista huolenpitämiseen löytyy lähimmäisiä, joille iso kiitos. Ikääntyvien määrä nousee joka vuosi useammalla kymmenellä henkilöllä. Isot ikäluokat siirtyvät eläkkeelle ja eletään pitempään. Seurakunta on heille mahdollisuus osallistua ja antaa panoksensa seurakunnan toimintaan.</p>

Diakonia	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	10 540		10 540	7 211,38	3 328,62	68,4
Toimintakulut (ulkoiset)	-100 520		-100 520	-97 686,45	-2 833,55	97,2
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-89 980		-89 980	-90 475,07	495,07	100,6
Toimintakulut (sisäiset)	-2 260		-2 260	-2 260,40	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-92 240		-92 240	-92 735,47	495,07	100,5
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-33 746		-33 746	-33 746,01	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-125 986		-125 986	-126 481,48	495,07	100,4

Sairaalasielunhoito ja palveleva puhelin	
Toiminta-ajatus	<p>Sairaalasielunhoito on tehtävään koulutettujen virkavastuulla työskentelevien sairaalateologioiden toteuttamaa työtä. Tehtävää voidaan kuvata mm. sanoilla keskustelutuki, auttava, kokonaisvaltainen kohtaaminen. Työtä tehdään asiakaslähtöisesti.</p> <p>Palveleva puhelin on Suomen vanhin auttava puhelin. Palvelut ovat valtakunnallisia, ja niistä vastaa yhteistoiminnassa noin 40 seurakuntien ylläpitämää Palvelevan puhelimen paikallista toimipistettä.</p>
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Tarjotaan mahdollisuutta henkilökohtaiseen keskusteluun ja osallistumista sielunhoidollisiin ryhmiin. Sairaalassa myös mahdollisuus pitää tarvittaessa kirkollinen toimitus esim. kaste tai rukoushetki.</p> <p>Sairaalasielunhoito toteutettiin ostopalveluna osallistumalla Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan organisoimaan sairaalasielunhoitotyöhön maksamalla hattulalaisten hoitopäiviin suhteutettu maksuosuus ko. työstä. Maksuosuudet tarkistettiin vuoden 2019 aikana, mikä huomioitiin 2020 toimintasuunnitelmassa. Osallistuttiin Kanta- ja Päijät-Hämeen seurakuntien kanssa yhteistoimintana järjestettyyn alueelliseen kehitysvammaistyöhön maksamalla jäsenmäärään suhteutettu maksuosuus.</p> <p>2) Tarjotaan keskusteluapua kahdenkeskisten kohtaamisten lisäksi puhelimitse sekä netin ja chatin kautta.</p> <p>Palvelevan puhelimen organisoimisesta ja järjestämisestä vastaa Hämeenlinna-Vanajan seurakunta ja sopimuksen hyväksyneet seurakunnat osallistuvat toiminnan järjestämisestä aiheutuneisiin kuluihin seurakuntien jäsenmäärän suhteessa.</p> <p>Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan organisoimaan alueellisen henkisen huollon HeHun toimintaan osallistui kaksi viranhaltijaa.</p> <p>Toiminta palvelevan puhelimen ja sairaalasielunhoidon osalta toteutui suunnitelman mukaisesti.</p>

Sairaalasielunhoito	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintakulut (ulkoiset)	-7 000		-7 000	-5 732,38	-1 267,62	81,9
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-7 000		-7 000	-5 732,38	-1 267,62	81,9
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-7 000		-7 000	-5 732,38	-1 267,62	81,9
Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	-7 000		-7 000	-5 732,38	-1 267,62	81,9

Palveleva puhelin	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintakulut (ulkoiset)	-990		-990	-990,00	0,00	100,0
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-990		-990	-990,00	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-990		-990	-990,00	0,00	100,0
Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	-990		-990	-990,00	0,00	100,0

Sielunhoito	
Toiminta-ajatus	Sielunhoito on ihmisen auttamista, tukemista ja lohduttamista elämän eri vaiheissa. Se on toivon kannattelua ilossa ja surussa, sairauudessa ja terveydessä. Sielunhoidon ulottuvuus on mukana useimmissa seurakunnan työntekijöiden ja seurakuntalaisten kohtaamisissa. Erityisesti se korostuu diakoniatyöntekijöiden ja pappien virkatehtävissä.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Perustavoite on vastata seurakuntalaisten ajankohtaisiin sielunhoidon tarpeisiin eri työmuotojen tapaamisissa ja asiakaspalvelutyössä vastaanotoilla, koti- ja laitoskäynneillä.</p> <p>Sielunhoidollinen näkökulma on mukana kaikessa seurakunnan asiakaspalvelutyössä, koska tehtävänimikkeestä riippumatta jokainen seurakunnan työntekijä edustaa omassa tehtävässään seurakuntaa. Vuonna 2019 pidettiin kaksi sururyhmää, joihin osallistui työntekijöiden lisäksi kuusi henkilöä. Osallistuvien määrä vaihtelee vuosittain, tuli mutta pienenkin ryhmän merkitys siihen osallistuville on koettu hyvin merkityksellisesti ja palaute on ollut erittäin hyvää.</p> <p>Omaisensa viimeisen vuoden aikana menettäneitä kutsuttiin pyhäinpäivän kirkkoon. Lisäksi sekä papit että diakonia-työntekijät tekivät kotikäyntejä ja järjestivät sielunhoidollisia keskusteluja seurakunnan tiloissa.</p> <p>2) Vahvistetaan seurakunnan valmiutta toimia kriisitilanteissa.</p> <p>Työntekijöiden käyttöön valmistettiin ”surulaatikot” (2 kpl) tarvittaessa suruhartauksien pitämistä varten. Laatikoiden sisältä löytyy tarvikkeita alttarin kokoomista varten sekä valmiita tekstejä, rukouksia ja virsi/lauluehdotuksia.</p>

Sielunhoito	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				0,48	-0,48	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-31 700	400	-31 300	-31 387,80	87,80	100,3
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-31 700	400	-31 300	-31 387,32	87,32	100,3
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-31 700	400	-31 300	-31 387,32	87,32	100,3
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-11 981		-11 981	-11 981,03	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-43 681	400	-43 281	-43 368,35	87,32	100,2

Lähetys	
Toiminta-ajatus	<p>Lähetystyö on Kristuksen antaman lähetystehtävän toteuttamista omissa seurakunnassa. Se ymmärretään seurakunnan yhteiseksi, kaikki työalat läpäiseväksi toiminnaksi.</p> <p>Lähetystyölle kerätään varoja seuraavasti: kolehti, kahvirahat, korttimyyntituotot (kohdetta ei ole erikseen määritelty), sekä kirkon lähetyskynttelikön tuotto.</p>
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Vahvistetaan ymmärrystä lähetystyöstä seurakunnan omana työnä, tuetaan taloudellisesti järjestöjä, jotka toteuttavat seurakunnan lähetystehtävää, ja tehdään lähetystä tunnetuksi lapsille ja nuorille. Nimikkolähetettä ja muuta lähetystyötä tuettiin rukouksin, kolehdein ja talousarviovaroin. Seurakunnan lähetystyön esite uudistettiin vuoden aikana. Lähetystyön pappi kävi perhe- ja päiväkerhossa kertomassa lähetystyöstä. Maaliskuussa pidettiin rippikoulujen lähetysilta Hattulan kirkossa.</p> <p>2) Rukoillaan nimikkolähetien ja -kohteiden puolesta ja pidetään yhteyttä nimikkolähetieihin. Seurakunnalla on sopimukset viiden nimikkolähetin kannattamisesta (Lähetysseura 2, Kylväjä 2, Kansanlähetys 1) ja kolme kohde-sopimusta (Lähetysseura, Piipiaseura, Sanansaattajat). Palvelusopimus Suomen Lähetysseuran kanssa uudistettiin, kun nimikkolähetit Senegalissa vaihtuivat. Uudet nimikkolähetit vierailivat seurakunnassa kesällä, ja Senegalista palannut Heikki Takko marraskuussa tehden mm. kouluvierailuja. Arki-ilta kesällä ei ollut hyvä ajankohta nimikko-lähetinvierailulle sen sijaan marraskuussa kouluissa oli hyvä vastaanotto. Lähetystyötä pidettiin esillä myös päivä- ja perhekerhoissa. Vuoden lopulla kuulosteltiin seurakuntalaisten halukkuutta lähteä omakustanteisesti yhteiselle retkelle Senegaliin. Mahdollisesta retkestä päättäminen jää vuoteen 2020.</p> <p>Lähetystyön puolesta rukoiltiin säännöllisesti jumalanpalveluksissa.</p> <p>3) Jatketaan hyviksi havaittuja toimintoja, joissa kerätään rahaa lähetystyön hyväksi. Lähetystyön vastuuryhmä ja Katinalan lähetyspiiri toimivat entiseen tapaan. Varoja kerättiin mm. kirkkokahveilla. Kauneimmat joululaulut -tilaisuuksia järjestettiin suunnitellusti, kolehti Lähetysseuran joulukeräykseen. Hattulan kirkon lähetyskynttelikön tuotto meni kertomusvuoden ajan Kylväjän nimikkolähetien kannatukseen.</p> <p>Lähetystyön vastuuryhmä pieneni, kun pois jääneiden jäsenten tilalle ei saatu uusia; idea vaihtuvien nuorisojäsenten ottamiseksi mukaan ei edennyt toteutukseen asti.</p>

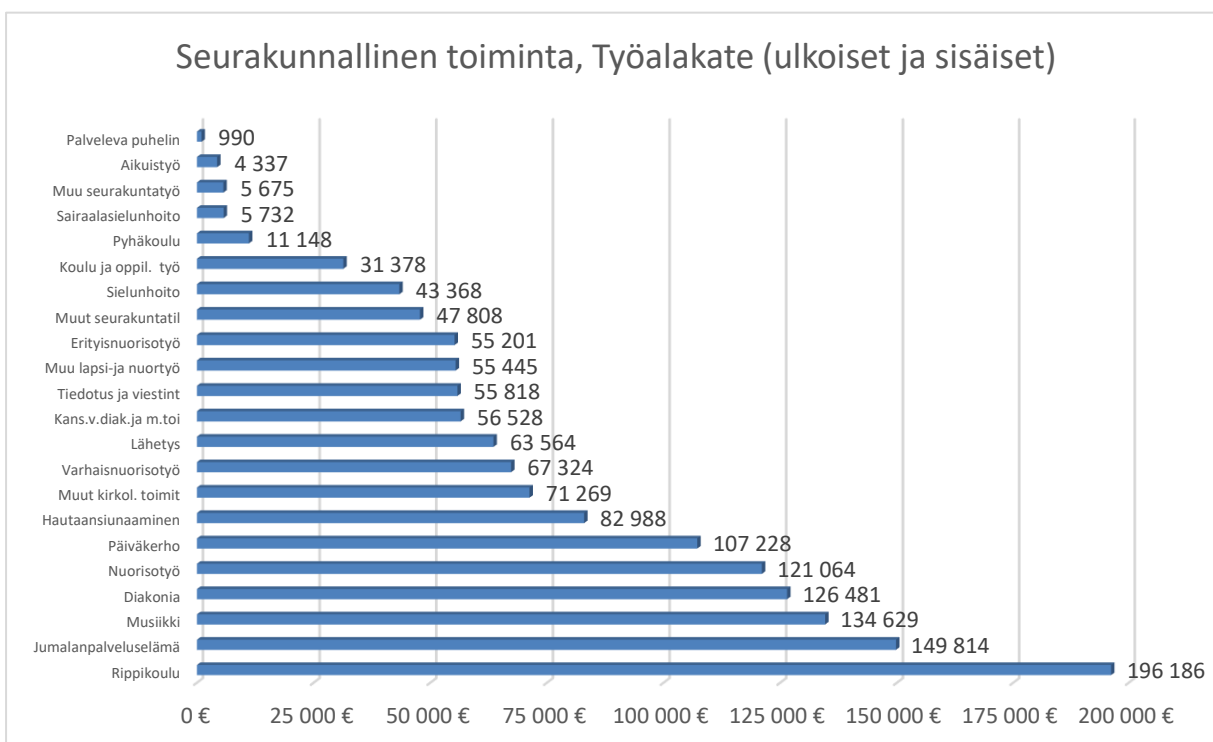
Lähetys	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)				0,99	-0,99	0,0
Toimintakulut (ulkoiset)	-49 510	620	-48 890	-47 887,88	-1 002,12	98,0
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-49 510	620	-48 890	-47 886,89	-1 003,11	97,9
Toimintakulut (sisäiset)	-998		-998	-998,29	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-50 508	620	-49 888	-48 885,18	-1 003,11	98,0
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-14 679		-14 679	-14 678,79	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-65 187	620	-64 567	-63 563,97	-1 003,11	98,4

Kansainvälinen diakonia	
Toiminta-ajatus	<p>"Olla lähimmäinen, jonka sydäimestä löytyy kansainvälinen vastuu ja halu auttaa kaikkein suurimmassa hätässä olevia uskonnosta, rodusta, mielipiteestä ja kansallisuudesta riippumatta.</p> <p><i>"Lähimmäisten kärsimykset, puute, tuskat vaikeat lahjojamme, voimiamme palvelukseen kutsuvat. Auta, että heitä emme huomaamatta jättäisi, jotta armokasvojasi pois et meistä kääntäisi."</i> virsi 432:3</p>
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Yhteisvastuukeräyksen tuotto 0,80€ per seurakuntalainen. Yhteisvastuukeräys toteutettiin totuttuun ja tuttuun tapaan. Yhteisvastuukeräyksen keräysaiheena oli koulutus, sen puuttuminen ja taloudellisista syistä koulutuksen aloittamisen mahdottomuus niin Suomessa kuin ulkomailla.</p> <p>Keräyksen tavoitteeseen ei ihan ylletty, tuotto oli 5937,97€ eli 0,79€ per seurakuntalainen. (v. 2018 tuotto 5288,23€). Tämän vuoden seurakuntaan jäävä osuus lahjoitettiin Hattulan lukion opiskelijakunnalle. Tällä summalla 1102,38€, opiskelijakunta voi hankkia lainattavaksi sekä opiskelukirjoja että niitä välttämättömiä opiskelutarvikkeita, joita lukion käyminen vaatii.</p> <p>2) Toiminnan kautta luodaan toivoa ja iloa ja avuntarpeen vähenemistä. Maanantaipiiri kokoontui kevä- ja syyskaudella viikoittain ja Hyvän Mielen puodista sai ostaa mm. kortteja, erilaisia neuleita ja muita askartelu- ja käsityötuotteita. Kevät-, kesä- ja talvikahvilat kokosivat väkeä yhteen kahvin, seuran ja sävelten pariin. Adventista joulun oli kirjastolla Enkelinäyttely "Adventinajan Enkelparvi", johon seurakuntalaiset olivat lainanneet omia erilaisia enkeleitään. Enkelinäyttely sai paljon kiitosta. Toimintaan osallistui myös uusia toimijoita, mistä iloitsivat myös toiminnassa mukana olevat. Vuoden lauseeksi muodostui: "Yhdessä yhteisesti yhteistä hyvää".</p> <p>3) Antaa kokemus kuulumisesta yhteiseen isoon ja kansainväliseen perheeseen. Kansainvälisenä Naistenpäivänä järjestettiin musiikkinäytelmä "Tähtiä alla ja yllä". Kesäkuussa Helmi-piiri kokosi Helmi-ikoninäyttelyn "Helmiä Taivaasta" Kansallisarkistoon Hämeenlinnaan. Helmipiirin suunniteltu päiväretki jäi toteutumatta, koska saimme kutsun Ikoninäyttelyn pitämiseen Kansallisarkistossa. Ikoninäyttelystämme tuli yksi Kansallisarkiston suosituimmista näytellyistä.</p>

Kansainvälinen diakonia	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	900		900	748,00	152,00	83,1
Toimintakulut (ulkoiset)	-45 050		-45 050	-42 630,78	-2 419,22	94,6
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-44 150		-44 150	-41 882,78	-2 267,22	94,9
Toimintakulut (sisäiset)	-257		-257	-256,53	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-44 407		-44 407	-42 139,31	-2 267,22	94,9
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-14 389		-14 389	-14 388,65	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-58 795		-58 795	-56 527,96	-2 267,22	96,1

Muu seurakuntatyö	
Toiminta-ajatus	Muuhun seurakuntatyöhön kuuluu seurakunnallinen toiminta, jolle ei löydy muuta luontaista tehtäväaluetta.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>Pidetään yllä hyviä toimintatapoja lähialueen toimijoiden kanssa pitämällä yhteyttä ja tukemalla toimintaa taloudellisesti.</p> <p>Annettiin vuosittaiset avustukset Lomakoti Ilonpisara ry:lle ja Renkajärven suoje- lyyhdistykselle Vuohiniemen rukoushuonetta varten, maksettiin Kirkkopalvelut ry:n vuosimaksu sekä osallistuttiin yhteistyökumppaneiden kanssa itsenäisyyspäi- vän ja kaatuneitten muistopäivän seppeleenlaskujen kustannuksiin. Jouluna muis- tettiin seurakunnan luottamushenkilöitä, työntekijöitä ja eläkkeelle siirtyneitä joulukukkasella.</p> <p>Vapaaehtoistoimintaa kehitettiin tarjoamalla seurakuntalaisille mahdollisuutta osallistua enkelipiparien leipomistalkoisiin. Talkoot toteutettiin Hattulan Kotikir- kon tiloissa kahtena aamuna marraskuussa. Mukana oli 9 talkoolaista ja pipareita leivottiin 1200 kpl joulunajan eri tilaisuuksia varten. Enkelipiparitalkoita toivo- taan myös vuodelle 2020.</p>

Muu seurakuntatyö	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintakulut (ulkoiset)	-3 600		-3 600	-3 198,79	-401,21	88,9
Toimintakate 1 (ulkoisen)	-3 600		-3 600	-3 198,79	-401,21	88,9
Toimintakulut (sisäiset)	-1 215		-1 215	-1 215,49	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoisen ja sisäisen)	-4 815		-4 815	-4 414,28	-401,21	91,7
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-1 260		-1 260	-1 260,31	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-6 076		-6 076	-5 674,59	-401,21	93,4

5.1.3. Hautatoimi

Hautausmaahallinto, hautausmaakiinteistö, haudanhoitosopimukset ja varsinainen hautaus toimi	
Toiminta-ajatus	<p>Evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaat toimivat yleisinä hautausmaina. Hautausmaailain mukaan jokaisella on oikeus tulla haudatuksi kotikuntansa seurakunnan ylläpitämälle hautausmaalle.</p> <p>Hautatoimen tehtävänä on ylläpitää hautausmaita ja mahdollistaa arvokkaat hautausjärjestelyt. Hautausmaailain hoidetaan kirkkolain, kirkkojärjestyksen, hautausmaailain sekä Hattulan seurakunnan hautatoimen ohjesäännön mukaisesti.</p> <p>Seurakunta tarjoaa hautojen kesähoitopalvelua. Hautoja hoidetaan joko yksivuotisena kesähoitona tai viisivuotisena monivuotisten kukkien hoitosopimuksena. Hautojen hoidon tarjoaminen on seurakunnille vapaaehtoista. Palvelulla seurakunnan näkökulmasta on ensisijaisesti työllistävä vaikutus ja samalla lisätään hautausmaiden esteettistä arvoa. Haudanhoitoa tarjoamalla työllistetään kesäisin lukuisia hattulalaisia nuoria.</p>
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Hautausmaiden palveluista, yleisestä siisteydestä ja kunnossapidosta huolehditaan kustannukset ja työturvallisuus huomioon ottaen. Hautausmaiden hoitoon palkattiin 10 kesätyöntekijää eri pituisiin työjaksoihin ja lisäksi 9 nuorta osallistui kesän aikana kahden viikon pituiseen Tutustu työelämään ja tienaa -harjoitteluun. Työturvallisuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota kesätyöntekijöiden perehdytyksessä.</p> <p>2) Esteettömän kulun parantaminen. Esteettömyyden parantamiseen ei vuoden aikana riittänyt resursseja. Kartoitettiin eri vaihtoehtoja Tyrvännön kirkon invaluisiksi.</p> <p>3) Hautausmaailain toimintatapojen tarkastelu ja tehostaminen sekä hautojen hallinta-aikojen tarkastus. Hautausmaailain toimintatapoja tarkasteltiin kesällä 2019, työ jatkuu tulevina vuosina. Hautojen hallinta-aikojen tarkastus siirtyi vuodelle 2020.</p> <p>4) Hautausmaakiinteistön ja haudanhoitosopimusten välisen työajan seuranta. Työajan seurannan toteutukselle etsitään keinoja lähivuosina.</p> <p>Hautauksia suoritettiin yhteensä 106, joista kolmannes oli arkkuhautauksia. Hautauksien lukumäärät hautausmaittain: Tyrvännön hautausmaa 13 kpl, Pyhän Ristin hautausmaa 31 kpl ja Hattulan hautausmaa 62 kpl. Hautausmaailain nettokulut 1 735,26 € / hautaus (2 290,77 €/2018). Valtakunnallisesti tuhkausten osuus kaikista hautauksista vuonna 2019 oli 57,38 % (55,03 %).</p> <p>Hautojen kesähoitosopimuksia tehdään yhdeksi kesäksi kerrallaan ja valittavana on täysi-, puoli- ja kasteluhoito. Kesähoitohautoja oli yhteensä 367 (377/2018) joista täysihoidtoja 269, puolihoitoja 11 ja kasteluhoitoja 87. Lisäksi monivuotisia kukkahoitoja oli 30. Hoidettavien hautojen määrä pysyi samalla tasolla edellisvuoteen verrattuna.</p> <p>Hattulan seurakunnalla on tuhkaledot sekä Pyhän Ristin hautausmaalla sekä Hattulan hautausmaalla, jossa on myös muistolehto. Tuhkaledto eroaa muistolehtoalueesta siten, että alueella on muistomerkki, johon on kiinnitetty laatta (haudatun nimi, syntymäaika ja kuolinaika). Vainajan tuhka kätetään omaisille tuntemattomaan paikkaan. Pyhän Ristin ja Hattulan hautausmailla on erillisiä osastoja uurnahautoille.</p> <p>Hautausmaakatselmus suoritettiin 14.8.2019.</p>

Hautausmäärät	2019	2018	2017	2016	2015
Oman kunnan jäsenet	77	64	60	55	70
Muun kunnan jäsenet	29	29	39	27	41
Hautaukset					
- arkkuhautaus	35	30	33	26	43
- uurnahautaus	52	49	53	45	51
- muistolehtoon	4	6	2	1	5
- tuhkalehtoon	15	8	11	10	12
	106	93	99	82	111

Hautatoimi	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	62 800		62 800	64 122,07	-1 322,07	102,1
Toimintakulut (ulkoiset)	-176 575	-795	-177 370	-167 193,65	-10 176,35	94,3
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-113 775	-795	-114 570	-103 071,58	-11 498,42	90,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-113 775	-795	-114 570	-103 071,58	-11 498,42	90,0
Poistot ja arvonalentumiset	-26 100		-26 100	-26 097,88	-2,12	100,0
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-54 768		-54 768	-54 768,34	0,00	100,0
Työalakatte (ulkoiset ja sisäiset)	-194 643	-795	-195 438	-183 937,80	-11 500,54	94,1

5.1.4. Kiinteistötoimi

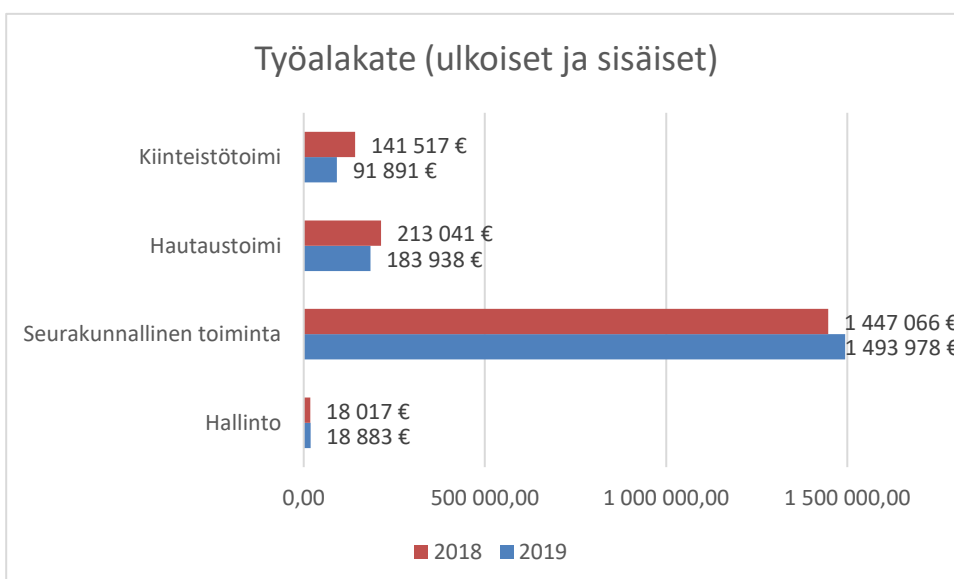
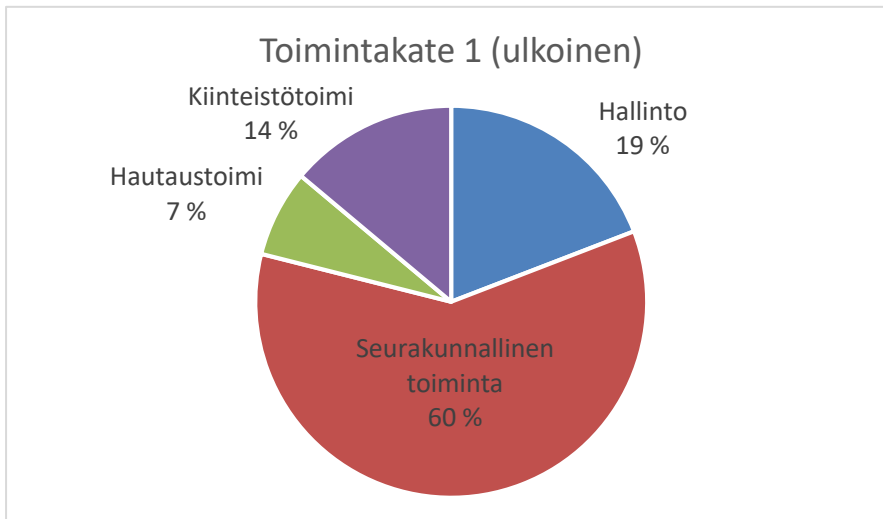
Kiinteistöhallinto	
Toiminta-ajatus ja rakennukset	<p>Kiinteistötoimi huolehtii seurakunnan kiinteän omaisuuden hoidosta mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti korjaustarpeisiin nopeasti reagoiden. Kiinteistötoimen tehtävänä on mahdollistaa käytännölliset, tarkoituksenmukaiset, viihtyisät ja turvalliset puitteet kohdata seurakuntalaisia elämän eri tilanteissa. Tilat ovat myös työpaikkoja, joiden tehtävänä on tukea työskentelyä ja työhyvinvointia.</p> <p>Seurakunnalla on kolme kirkkoa: Hattulan kirkko, Tyrvännön kirkko ja Pyhän Ristin kirkko sekä Tömäjärven leirikeskus ja Katalan kerhohuone. Hattulan seurakuntatalon rakentaminen käynnistyi marraskuussa 2019. Virastotalo on pois käytöstä, Tyrvännön seurakuntakodista on tehty purkupäätös.</p> <p>Tömäjärven leirikeskus tarjoaa majoitus- ja kokoontumistiloja ensisijaisesti omalle toiminnalle mutta myös muille yhteisöille ja yksityishenkilöille. Suurimpana käyttäjäryhmänä ovat rippikoulu- nuoriso- ja varhaisnuorisotyö. Erilaisia leirejä järjestään pääsääntöisesti kesäaikaan.</p> <p>Seurakunnalla on lisäksi kolme asunto-osaketta, kaksi Parolassa (As. Oy Vuorelanpuisto sekä As. Oy Myllytie) ja yksi Tampereella (KOY Kyttälänkulma). Asunto-osakkeiden on tarkoitus olla tuottavia sijoituksia ja siten tukea seurakunnan perustehtävää.</p> <p>Seurakunnan toimistot sijaitsevat samassa kiinteistössä kunnan toimistojen kanssa, Pappilanniementie 9. Vuokrasopimus on voimassa toistaiseksi. Päiväkerho</p>

	<p>Puuhiksen tilat sijaitsevat vuokrakiinteistössä Parolantie 37:ssä. Nuorten tila Huilis sijaitsee vuokrahuoneistossa Jaakonkuja 5:ssä.</p>
<p>Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi</p>	<p>1) Uuden seurakuntatalon rakennushankkeen käynnistäminen. Seurakuntatalon rakentaminen saatiin käyntiin heti marraskuun alusta ja hanke eteni vuodenvaihteeseen aikataulussa. Seurakuntatalon tulisi työaikataulun mukaisesti olla käyttökunnossa marraskuussa 2020.</p> <p>2) Tömäjärven leirikeskukseen käyttöasteen parantaminen, tunnettuuden lisääminen ja uusien asiakkaiden saaminen sekä mökkien perusparannustoimenpiteet. Mökkien sisäpinnat remontoitiin ja mökit kalustettiin uudelleen alkuvuoden 2019 aikana. Käyttöastetta saatiin hieman nostettua, tekemistä riittää tulevillekin vuosille.</p> <p>3) Pyhän Ristin kirkon katon tervaus ja kiviaidan korjaus. Katto tervattiin kesän aikana suunnitellusti. Kiviaidan korjaukseen ei riittänyt resursseja ja investointi siirtyi vuodelle 2020.</p> <p>4) Asuinkiinteistöt pidetään vuokrattuna. Seurakunnan kolme asunto-osaketta olivat vuokrattuna koko vuoden 2019.</p> <p>5) Tarpeettomista ja tuottamattomista kiinteistöistä luopuminen. Vuoden aikana laadittiin kiinteistöstrategia, jossa kirkon ilmastostrategiainkin ohjeistuksen mukaan pyritään luopumaan tarpeettomista kiinteistöistä.</p> <p>Pyhän Ristin kirkko toimii kesäisin matkailunähtävyytenä. Koko vuoden aikana kirkossa kävi 4 827 matkailijaa (4 552, +6 %), Kesäaikana oli 4 590 kävijää (4301, +6,7 %). Heinäkuu on vilkkainta aikaa, kävijöitä kuukauden aikana oli 1 852. Ulkomaalaisten osuus kaikista matkailijoista oli 19 %, vierailijoita kävi 41 eri maasta. Maksullisiin opastuksiin osallistui 81 % enemmän vierailijoita edellisvuoteen verrattuna. Kirkon vieressä olevassa viljamakasiinissa on myös kesän ajan pientä matkamuisto- ja kahviotoimintaa. Kesäksi otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön korttimaksupäätte ja myös myyntivalikoimaa laajennettiin kehittämään. Näistä toimista johtuen myyntituotot kasvoivat 187 %.</p> <p>Sähkön kulutus nousi edellisvuoteen verrattuna n. 1,1 % ja sähköhintojen nousu aiheutti roiman korotuksen sähkölaskuihin (9 %). Sähkölämmitysten etähallintajärjestelmä OptiWatti otettiin käyttöön keväällä 2019 Hattulan kirkossa, Tyrvännön kirkossa sekä Tömäjärven leirikeskuksessa. Vaikutus sähkönkulutukseen voidaan todentaa lähivuosien aikana. Hattulan kirkon osuus seurakunnan sähkönkulutuksesta on 49,8 % (vuosikulutus 194 855 kWh). Toiseksi eniten sähköä kuluu Tömäjärven leirikeskuksessa (24,8 % / vuosikulutus 97 278 kWh).</p> <p>Vesikulut laskivat edellisestä kolmanneksella. Suurimpana syynä kulujen alentamiseen oli Hattulan kunnan päätös (25.9.2019) muuttaa hulevesimaksun määräytymisperusteita.</p>

Maa- ja metsätalous	
Toiminta-ajatus	Seurakunta omistaa n. 63 ha metsäpalstoja. Uusi metsänhoitosuunnitelma vuosille 2019-2028 laadittiin syksyllä 2019 Kanta-Hämeen metsänhoitoyhdistyksen toimesta. Suunnitelman tavoitteena on ollut kestävä puuntuotanto ja tasaiset hakkuutulot. Suunnitelma sisältää vuosittaiset hakkuu- ja hoitosuunnitelmat, joiden toteutuksesta MHY Kanta-Häme huolehtii.
Tavoitteet, toiminta 2019 ja arviointi	<p>1) Uuden metsätalousuunnitelman laadinta, jotta saadaan tietoa tulevien vuosien metsänhoitotarpeista sekä mahdollisimman hyvä tuotto myös jatkossa. Metsänhoitosuunnitelma vuosille 2019-2028 valmistui marraskuussa 2019. Suunnitelman mukaisia hakkuita vuodelle 2019 ei ehditty toteuttamaan, vaan hakkuut siirrettiin toteutettavaksi vuodelle 2020.</p> <p>2) Välivuosi metsänhoitosuunnitelmasta. Välivuosi toteutui suunnitellusti.</p> <p>Metsätalouden toimintakate vuonna 2019 oli -4 730,15 (-6 807,19 €).</p>

Kiinteistötoimi	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	22 690		22 690	30 298,57	-7 608,57	133,5
Toimintakulut (ulkoiset)	-226 110	-8765	-234 875	-230 068,46	-4 806,54	98,0
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-203 420	-8765	-212 185	-199 769,89	-12 415,11	94,1
Toimintatuotot (sisäiset)	254 775		254 775	254 775,18	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	51 355	-8765	42 590	55 005,29	-12 415,11	129,2
Poistot ja arvonalentumiset	-86 720	-54946,3	-141 666	-136 813,48	-4 852,77	96,6
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-10 083		-10 083	-10 082,80	0,00	100,0
Työalake (ulkoiset ja sisäiset)	-45 448	-63711,3	-109 159	-91 890,99	-17 267,88	84,2

Pääloukat yhteensä (yleishallinto, seurakunnallinen toiminta, hautaus toimi ja kiinteistötoimi)	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA muutosten jälkeen 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot (ulkoiset)	131 135		131 135	137 040,50	-5 905,50	104,5
Toimintakulut (ulkoiset)	-1 662 545	28 840	-1 633 705	-1 574 276,71	-59 428,29	96,4
Toimintakate 1 (ulkoinen)	-1 531 410	28 840	-1 502 570	-1 437 236,21	-65 333,79	95,7
Toimintatuotot (sisäiset)	254775,18		254775,18	254 775,18	0,00	100,0
Toimintakulut (sisäiset)	-254775,2		-254775,18	-254 775,18	0,00	100,0
Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-1 531 410	28 840	-1 502 570	-1 437 236,21	-65 333,79	95,7
Poistot ja arvonalentumiset	-112 820	-54 946	-167 766	-162 911,36	-4 854,89	97,1
Laskennalliset erät						
Sisäiset vyörytyserät	-188542,2		-188 542	-188 542,21	0,00	100,0
Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	-1 832 772	-26 106	-1 858 878	-1 788 689,78	-70 188,68	96,2

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosa toteuma- vertailu tiliryhmätaso	TP edellinen vuosi 2018	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Toimintatuotot	358 064,79	385 910,18		391 815,68	-5 905,50	101,5
Korvaukset	1 236,12	840,00		891,00	-51,00	106,1
Myyntituotot	3 303,50	3 100,00		6 833,00	-3 733,00	220,4
Maksutuotot	88 000,89	94 855,00		92 188,72	2 666,28	97,2
Vuokratuotot	26 570,03	19 540,00		22 129,88	-2 589,88	113,3
Metsätalouden tuotot	3 078,16			135,60	-135,60	0,0
Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	7 647,28	4 900,00		9 477,56	-4 577,56	193,4
Tuet ja avustukset	5 327,85	6 800,00		3 274,82	3 525,18	48,2
Muut toimintatuotot	9 559,84	1 100,00		2 109,92	-1 009,92	191,8
Sisäiset tuotot	213 341,12	254 775,18		254 775,18	0,00	100,0
Toimintakulut	-1 895 111,67	-1 917 320,18	28 840,00	-1 829 051,89	-59 428,29	96,9
Henkilöstökulut	-991 017,29	-1 052 230,00	32 990,00	-971 233,15	-48 006,85	95,3
Palkat ja palkkiot	-810 489,07	-850 380,00	25 480,00	-808 244,87	-16 655,13	98,0
Henkilösivukulut	-192 634,99	-201 850,00	7 510,00	-184 643,15	-9 696,85	95,0
Henkilöstökulujen oikaisuerät	12 106,77			21 654,87	-21 654,87	0,0
Palvelujen ostot	-356 425,08	-278 470,00	400,00	-267 104,34	-10 965,66	96,1
Vuokratulut	-89 110,30	-86 990,00	-2800	-92 369,56	2 579,56	102,9
Sisäiset vuokratulut	-213 341,12	-254 775,18		-254 775,18	0,00	100,0
Aineet ja tarvikkeet	-156 726,49	-158 875,00	-8 750,00	-154 965,49	-12 659,51	92,4
Ostot tilikauden aikana	-156 726,49	-158 875,00	-8 750,00	-154 965,49	-12 659,51	92,4
Annetut avustukset	-68 933,27	-62 830,00		-69 185,41	6 355,41	110,1
Muut toimintakulut	-19 558,12	-23 150,00	7 000,00	-19 418,76	3 268,76	120,2
TOIMINTAKATE	-1 537 046,88	-1 531 410,00	28 840,00	-1 437 236,21	-65 333,79	95,7
Verotulot ja valtionrahoitus	1 784 487,29	1 983 000,00		2 003 635,47	-20 635,47	101,0
Verotuskulut	-25 176,16	-32 500,00		-27 550,21	-4 949,79	84,8
Keskusrahastomaksut	-164 310,00	-165 000,00		-160 992,00	-4 008,00	97,6
Rahoitustuotot- ja kulut	19 930,80	11 200,00	31900	124 913,41	-81 813,41	289,8
Korkotuotot	22 272,02			42 450,99	-42 450,99	0,0
Muut rahoitustuotot	56 030,79	11 200,00	31900	7 680,60	35 419,40	17,8
Arvon muutokset sijoituksista	-58 359,38			74 820,68	-74 820,68	0,0
Korkokulut	-12,63			-38,86	38,86	0,0
VUOSIKATE	77 885,05	265 290,00	60 740,00	502 770,46	-176 740,46	154,2
Poistot ja arvonalentumiset	-93 107,85	-112 820,00	-54 946,25	-162 911,36	-4 854,89	97,1
Suunnitelman mukaiset poistot	-93 107,85	-112 820,00	-54 946,25	-162 911,36	-4 854,89	97,1
TILIKAUDEN TULOS	-15 222,80	152 470,00	5 793,75	339 859,10	-181 595,35	214,7
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	145 000	145 000,00		145 000,00	0,00	100,0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	129 777,20	297 470,00	5 793,75	484 859,10	-181 595,35	159,9

5.2 Verotulojen erittely

Verotulot ja valtionrahoitus	TP edellinen vuosi 2018	Talousarvio 2019	Talousarvion muutokset	Toteuma 2019	Yli-ali	T-%
Kirkollisverotulot	1 596 241,25	1 800 000,00		1 820 611,47	20 611,47	101,10
Valtionrahoitus	188 246,04	183 000,00		183 024,00	24,00	100,00
Yhteensä	1 784 487,29	1 983 000,00	0,00	2 003 635,47	20 635,47	101,00

Verotulojen määräytymisen perusteet	2019	2018	muutos
Kirkollisvero-%	1,50	1,25	20 %
Koko kirkon kirkollisveron jako-osuus	2,89 %	2,93 %	-1,4 %
Hattulan seurakunnan jako-osuus	0,2059 %	0,1772 %	16,2 %

5.3 Investointiosan toteutuminen

Investointiosa toteumavertailu	Kustannusarvio	Ed. vuosien käyttö	TA 2019	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2019	Yli/ali	T-%
Hattulan kirkon vesikaton korjaus	70 000		70 000		70 000	39 556	-30 444	56,5
Kiviaita, Pyhän Ristin kirkko	15 000		15 000	-15 000	0		0	
Kirkon katon tervaus, Pyhän Ristin kirkko	35 000		35 000		31 000	31 000	-4 000	88,6
Hattulan seurakuntatalo	2 600 000	10 389	250 000	175 500	425 500	378 918	-46 582	89,1
Tömäjärven mökkien kalustus	25 000		25 000		25 000	25 484	484	101,9
Investoinnit yhteensä	2 745 000,00	10 388,86	395 000,00	160 500,00	551 500,00	474 957,55	-81 510,13	95,3

5.4 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosa toteumavertailu	TP edellinen vuosi 2018	TA kuluva 2019	TA muutokset 2019	TA Yhteensä 2019	Toteuma 2019	Yli-ali
Tulorahoitus	77 885,05	265 290,00	60 740,00	326 030,00	502 770,46	-176 740,46
Vuosikate	77 885,05	265 290,00	60 740,00	326 030,00	502 770,46	-176 740,46
Tulorahoituksen korjauserät					0,00	0,00
Investoinnit	-329 770,21	-395 000,00	-160 500,00	-555 500,00	-474 957,55	-80 542,45
Investointimenot	-329 770,21	-395 000,00	-160 500,00	-555 500,00	-474 957,55	-80 542,45
Pysyvien vastaavien myyntitulot						
Varsinaisen toiminnan ja investointien nettorahavirta	-251 885,16	-129 710,00	-99 760,00	-229 470,00	27 812,91	-257 282,91
Muut maksuvalmiuden muutokset	-6 229,01				88 844,43	-88 844,43
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	1 872,52				4 663,55	-4 663,55
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-906,97				196,94	-196,94
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-7 194,56				83 983,94	-83 983,94
Rahoitustoiminnan nettorahavirta	-6 229,01	0	0	0	88 844,43	-88 844,43

	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Rahavarojen muutos	116 657,34	-258 114,17
Rahavarat kauden lopussa	2 969 354,94	2 852 697,60
Rahavarat kauden alussa	2 852 697,60	3 110 811,77

II TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

1. Tuloslaskelma

Tuloslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toimintatuotot	137 040,50	144 723,67
Toimintakulut	-1 574 276,71	-1 681 770,55
TOIMINTAKATE	-1 437 236,21	-1 537 046,88
Verotulot ja valtionrahoitus	2 003 635,47	1 784 487,29
Verotuskulut	-27 550,21	-25 176,16
Keskusrahastomaksut	-160 992,00	-164 310,00
Rahoitustuotot ja -kulut	124 913,41	19 930,80
VUOSIKATE	502 770,46	77 885,05
Poistot ja arvonalentumiset	-162 911,36	-93 107,85
TILIKAUDEN TULOS	339 859,10	-15 222,80
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	145 000,00	145 000,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	484 859,10	129 777,20

Tuloslaskelman tunnusluvut	2019	2018	2017	2016	2015
Toimintatuottojen osuus toimintakuluista, %	8,7	8,6	9,80	8,0	9,2
Vuosikatteen osuus poistoista, %	308,6	83,65	59,2	131,7	79,5
Vuosikate, euroa/jäsen	68,02	10,40	29,95	16,60	11,60

2. Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	1.1. -31.12.2019	1.1. -31.12.2018
Tulorahoitus	502 770,46	77 885,05
Vuosikate	502 770,46	77 885,05
Tulorahoituksen korjauserät	-474 957,55	0,00
Investoinnit	-474 957,55	-329 770,21
Investointimenot	27 812,91	-329 770,21
Pysyvien vastaavien myyntitulot		
Varsinaisen toiminnan ja investointien nettorahavirta	88 844,43	-251 885,16
Muut maksuvalmiuden muutokset	4 663,55	-6 229,01
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	196,94	1 872,52
Lyhytaikaisten saamisten muutos	83 983,94	-906,97
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	88 844,43	-7 194,56
Rahoitustoiminnan nettorahavirta	116 657,34	-6 229,01
Rahavarojen muutos	116 657,34	-258 114,17

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018	2017	2016	2015
Investointien tulorahoitus-%	105,9	23,6	152,1	67,4	39,8
Rahavarojen riittävyys / pv	484	473	557	520	533
Lainanhoitokate	-	-	-	-	-

3. Tase

Taselaskelma	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 904 196,79	1 592 150,60
Aineelliset hyödykkeet	1 785 370,09	1 473 323,90
Maa- ja vesialueet	121 800,71	121 800,71
Hautaustoimen aineelliset hyödykkeet	50 902,45	77 000,33
Rakennukset	902 483,19	977 269,34
Kiinteät rakenteet ja laitteet	160 155,87	184 404,02
Koneet ja kalusto	30 228,41	11 523,75
Muut aineelliset hyödykkeet	12 016,82	12 016,82
Ennakomaksut ja keskeneräiset hankinnat	507 782,64	89 308,93
Sijoitukset	118 826,70	118 826,70
Osakkeet ja osuudet	118 826,70	118 826,70
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 989 310,40	2 868 123,66
Saamiset	19 955,46	15 426,06
Lyhytaikaiset saamiset	19 955,46	15 426,06
Myyntisaamiset	3 082,00	1 965,63
Muut saamiset	5 381,83	1 034,89
Siirtosaamiset	11 491,63	12 425,54
Rahoitusarvopaperit	1 798 185,04	1 948 364,36
Osakkeet ja osuudet	84 093,96	84 093,96
Muut arvopaperit	1 714 091,08	1 864 270,40
Rahat ja pankkisaamiset	1 171 169,90	904 333,24
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 893 507,19	4 460 274,26
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	-4 146 186,06	-3 661 326,96
Peruspääoma	-2 945 335,71	-2 945 335,71
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	-715 991,25	-586 214,05
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-484 859,10	-129 777,20
PAKOLLISET VARAUKSET	-281 825,90	-426 825,90
Eläkevaraukset	-281 825,90	-426 825,90
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	-9 499,25	-4 835,70
Muut toimeksiantojen pääomat	-9 499,25	-4 835,70
VIERAS PÄÄOMA	-455 995,98	-367 285,70
Pitkäaikainen vieras pääoma	-96 096,59	-98 126,19
Saadut ennakot	-96 096,59	-98 126,19
Lyhytaikainen vieras pääoma	-359 899,39	-269 159,51
Ostovelat	-108 012,66	-40 059,02
Muut velat	-33 040,61	-33 504,10
Siirtovelat	-207 620,52	-183 980,79
Saadut ennakot	-11 225,60	-11 615,60
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-4 893 507,19	-4 460 274,26

Taseen tunnusluvut	2019	2018	2017	2016	2015
Omavaraisuusaste, %	86,9	84,3	80,8	94,4	93,0
Rahoitusvarallisuus, euroa/jäsen	355,76	346,90	368,63	355,23	356,96
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	16,1	13,3	13,7	13,0	16,2
Lainakanta, euroa/jäsen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

4. Olennaiset tapahtumat tilinpäätöksen laatimisen jälkeen

Kiinteistöstrategia käsiteltiin ja hyväksyttiin kirkkovaltuustossa helmikuussa 2020. Kiinteistöstrategian luokittelun mukaan Parolan keskustassa sijaitsevasta Virastotalosta luovutaan. Tyrvännön seurakuntakodista tehtiin vuonna 2019 purkupäätös. Purku siirtyi vuodelle 2020 ja tarjouspyyntö haitta-ainekar-toitukseen on tehty.

5. Kirkkoneuvoston esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Tilikauden 2019 tulos ennen varauksia ja rahastosiirtoja on 339 859,10 € ylijäämäinen (vuonna 2018 alijäämää 15 222,80 €). Tilikauden tuloksen jälkeen tilikaudelle 2019 ei ole tehty varauksia.

Eläkerahastosta tehtiin suunniteltu 145 000 € purku, jonka jälkeen tilikauden tulos on ylijäämäinen 484 859,10 €. Eläkerahaston purut ovat kertaluonteisia eriä, ja rahasto puretaan vuoteen 2021 mennessä.

Kirkkoneuvosto esittää kirkkovaltuustolle, että tilikauden ylijäämä 484 859,10 € kirjataan edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä -tilille.

III TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat lisätiedot

Tilinpäätökseen on kirjattu kustannuspaikoittain työntekijöiden kumulatiivinen lomapalkkavelan muutos sivukuluineen 31.12.2019. Velkaan on laskettu työntekijöiden ansaitut ja pitämättömät lomat, lomarahat sekä säästövapaat ja työaikapankkisaldo niiltä työntekijöiltä, joiden palvelussuhde jatkuu tai on päättynyt 31.12.2019 mennessä eikä lopputiliä ole vielä laskettu.

2. Tuloslaskelman liitetiedot

Käyttöomaisuuden suunnitelman mukaisena poistomenetelmänä on käytetty tasapoistoa. Rahasto-osuuksista tehdään arvonalentumiskirjaus silloin, kun rahaston markkina-arvo 31.12. on alempi kuin kirjanpitoarvo. Rahaston kirjanpitoarvo on nostettu hankinta-arvoon silloin kun rahaston markkina-arvo 31.12. on korkeampi kuin hankinta-arvo.

Verotulot on kirjattu kassaperusteisesti ja muut tapahtumat suoriteperusteisesti.

2.1 Tilikauden palkat, palkkiot

(suluissa edellinen vuosi)

Työhyvinvointiin ja työssäjaksamiseen liittyvät henkilöstökulut kirjataan luonteensa mukaisille tileille, seurantatunnisteella. Tyhy-toiminnan kustannus oli yhteensä 5 503,03 eur (6 404,40). Kansaneläkelaitoksen korvaus työterveyshuollon kustannuksista vuodelta 2018 oli 3 274,82 € (5 327,85 €).

2.2 Vakuutukset

Vakuutusmeklarina toimii Söderberg & Partners (ent. Semita). Seurakunnan omaisuus on vakuutettu kirkkovakuutuksena Keskinäinen Vakuutusyhtiö Pohjantähdessä. Kiinteistöt ja irtaimistot on vakuutettu euromääriin pohjautuen yhdistelmävakuutuksina, joka sisältää palo-, lvi-, murto- ja ilkivalta- sekä myrskyn aiheuttamat vahingot. Kirkkojen sekä Tömäjärven leirikeskukseen murto- ja palohälytinalitteet sekä Tömäjärven pumppulaite on laitevakuutuksena, joka on ns. kaiken varavakuutus ennalta arvaattomia vahinkoja varten. Metsät on vakuutettu täysarvovakuutuksena. Henkilöstöllä on lakisäätteiset tapaturma-, työttömyys- ja ryhmähenkivakuutukset sekä vastuuvakuutus. Lisäksi seurakunnan tilaisuuksiin osallistuvilla on henkilövakuutus, joka korvaa tapaturman aiheuttamat vahingot.

3. Taseen liitetiedot

Pysyvien vastaavien erittely	Arvo 31.12.2018	Lisäys	Siirto-kirjaus	Myynti	Poisto/myynti	Invest. tuki	Arvonkor.	Vuoden poistot	Arvo 31.12.2019
Maa- ja vesialueet	121 800,71	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	121 800,71
Hautaustoimen aineelliset hyödykkeet	77 000,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-26 097,88	50 902,45
Rakennukset	977 269,34	0,00	0,00	-36 927,34	13 428,12	0,00	0,00	-51 286,93	902 483,19
Kiinteät rakenteet ja laitteet	184 404,02	31 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-55 248,15	160 155,87
Koneet ja kalusto	11 523,75	25 483,84	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-6 779,18	30 228,41
Muut aineelliset hyödykkeet	12 016,82	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12 016,82
Ennakkomaksut ja kesken-eräiset hankinnat	89 308,93	418 473,71	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	507 782,64
Osakkeet ja osuudet	118 826,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	118 826,70
Yhteensä	1 592 150,60	474 957,55	0,00	-36 927,34	13428,12	0,00	0,00	-139 412,14	1 904 196,79

4. Vakuutuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot (vastuut ja vakuudet)

Keva laskee vuosittain yksilöllisellä menetelmällä kirkon eläkelain mukaisen eläkevastuun. Seurakuntatalouden laskennallinen osuus kirkon yhteisestä eläkevastuuvajauksesta:

31.12.2019	€
Seurakuntatalouden palkkasumma	808 244
Koko kirkon palkkasumma*	505 371 797
Koko kirkon kattamaton eläkevastuu*	3 119 225 153
Seurakunnan laskennallinen osuus koko kirkon eläkevastuuvajauksesta	4 988 600

* kirkkohallituksen yleiskirje 3/2020

Muut vakuudet ja vastuusitoumukset

Hautaustoimilain mukaan hautasija on pyynnöstä osoitettava erilliseltä tunnustuksettomalta hauta-alueelta, joka ei saa sijaita kohtuuttoman kaukana seurakunnan alueesta. Seurakunnat voivat pitää hauta-alueita yhdessä tai ostaa tarvittavat palvelut toiselta seurakunnalta. Hattulan seurakunnalla on yhteistyösopimus Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan kanssa. Tästä sopimuksesta ei toistaiseksi ole ollut kustannuksia.

Hattulan seurakunta kuuluu Tampereen seurakuntayhtymän isännöimään IT-yhteistyöalueeseen. IT-yhteistyöalue huolehtii sopimusseurakuntien IT-perusinfrastruktuurista, joka sisältää työasemat, tietoliikenneverkot, käyttäjien tuen ja koulutuksen, peruslisenssien hankinnan ja ylläpidon sekä ko. toimintojen kehittämisen. Lisäksi IT-yhteistyöalue osallistuu koko ev.lut. kirkon tietohallinnon kehittämiseen. Kustannukset jaetaan seurakuntalouksille puolet seurakuntien jäsenmäärän ja puolet vakinaisten työntekijöiden määrän suhteessa. Työasemia on ollut 17-18 ja käyttäjätunnuksia tarpeiden mukaan. Kustannukset vuonna 2019 olivat keskimäärin 124,06 €/kk/työasema (131,35 €/2018). Yhteistyö Tampereen seurakuntayhtymän IT-palvelukeskuksen kanssa on ollut sopimuksen mukaista.

Hattulan seurakunnalle v. 2016 hankitun Canon-monitoimilaitteen vuokratilakustannus on 300,90/kk. Leasing-sopimus Danske Finland Oy:lle päättyy 06/2020.

Postimaksukone on hankittu 5-vuotisella leasing-sopimuksella Neopost Oy:ltä. Leasing on voimassa 10/2020 asti.

Sähkölämmitysten etähallintajärjestelmä Optiwatti on hankittu 5-vuotisella leasing-sopimuksella Grenkeleasing Oy:ltä. Leasing on voimassa 6/2024 asti.

Seurakunnalla on seuraavat kiinteistöjen vuokrasopimukset:

- Pappilanniementie 9, kuukausivuokra 3 608,11 €, voimassa toistaiseksi.
- Parolantie 37, kuukausivuokra 1 730 €, voimassa 31.10.2022 asti.
- Jaakonkuja 5, kuukausivuokra 500 €, voimassa 30.11.2020 asti.

IV TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Allekirjoitukset

Seurakunnan taloussäännön 22 §:n mukaan tilinpäätöksen allekirjoittavat päätösvaltainen kirkkoneuvosto ja taloushallinnosta vastaava viranhaltija.

Pappilanniemi 18.3.2020

Virpi Järvinen
puheenjohtaja

Lasse J. Lilja
varapuheenjohtaja

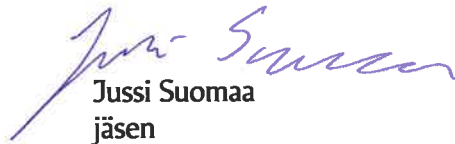
Nina Aitola
jäsen

Katri Erkamo
jäsen

Joonas Heikkilä
jäsen

Jussi Suoma
jäsen

Leila Ylitalo
jäsen

Tia Kymäläinen
talouspäällikkö

Tilinpäätösmerkintä

Tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitoavan mukaisesti. Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Tampere 15.4.2020

KPMG Oy AB

KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy

Mari Säynätjoki

KHT, JHT

V LUETTELOT JA SELVITYKSET**1. Luettelo kirjanpitoKirjoista ja tositteiden lajeista**

Nro sarja Tositelajit

Kassa- ja muistiotositteet

1	AB	Automaattikirjaus
1	K1	KirjanpitoLiittymä tarj.laskut
1	K2	KirjanpitoLiittymä, verokäsittely
1	K3	KirjanpitoLiittymä
1	K4	Verkkomaksut
1	PK	Palvelukassat
1	SA	Kipian muistiotosite / pääkirjatilitosite
1	SE	Sisäiset erät (vyörytys)
1	SK	Seurakunnan muistiotosite / pääkirjatilitosite
1	SN	Kolehdit muistiotosite
1	SR	Sijoituskirjanpidon muistiotosite
1	SZ	Peruutusosite / muistio
1	TO	Tiliote
1	T1	Maksuliikenneohjelman tiliöinti
1	ZA	Tilin avaussaldo
1	ZM	M2 KirjanpitoLiittymä
1	ZY	Yhdistyvät seurakunnat

Myyntilaskut

14	AV	Diakonia-avustusten "kuittaustositteet"
18	DA	Asiakastosite
18	DG	Asiakkaat - hyvitys
14	DP	Perintätoimiston suoritukset
18	DR	Asiakkaat - lasku
18	DV	Viivästyskorkolasku
14	DZ	Asiakkaat - maksukirjaus
18	M1	Hautainhoitojärjestelmä (liittymän lasku)
18	M2	Resurssivarausjärjestelmä (liittymän lasku)
18	M3	Myyntireskontra yleinen (liittymän lasku)
14	MV	Maksuvapautuksen kuittaustositteet
9	RV	Laskun siirto
18	ZD	Luottotappio

Ostolaskut

19	KA	Toimittajatosite
19	KG	Toimittajat - hyvitys
19	KR	Toimittajat - lasku
15	KZ	Toimittajat - maksu
19	TM	Matkalaskut ostoireskontra

Nro sarja Tositelajit

Käyttöomaisuus

1	AA	Käyttöomaisuus kirjaus
3	AF	Poistokirjaukset
1	AI	Investointituet käyttöomaisuus
1	AM	Käyttöomaisuuden myynti
1	AZ	Purku käyttöomaisuuteen

Palkat

1	P1	Palkat
1	PV	Lomapalkkavaraus

Nro sarja Käytetyt tositenumerot

1	100000	1001639
3	300000	3000013
9	9000000	90000764
14	1400000	14000746
15	1500000	15001122
18	1800000	18000018
19	1900000	19001220

2. **Selvitys kirjanpitokirjojen ja tositteiden säilytystavoista**

Selvitys kirjanpitokirjoista ja tositteiden säilytystavoista

Päiväkirja
Pääkirja
Tuloslaskelma
Tase
Rahoituslaskelma

Kipin järjestelmässä oleva aineisto säilytetään sähköisessä muodossa.

Seurakunnan muistiotosite / pääkirjatiliosite (SK)

Seurakunnassa olevat muistiotositteet säilytetään paperisena.